

Hjemmepasning

**En sociologisk kvalitativ undersøgelse af identitet hos uddannede kvinder, som
hjemmepasser**

Sabrina Bach Kaas (Studienr. 20144968)

10. semester F2021

Vejleder: Stine Thidemann Faber

Anslag: 167.388

Abstract

This master thesis addresses home care of children in a working society. I want to know more about why modern and educated women choose to take a break from their careers to care for their children for a number of years. Caring for one's children at home has once again become a topical issue, as in recent years there has been an increase in the number of women, who takes care of their children instead of working. This is in contrast to the fact that Danish mothers have the highest employment rate in the world. Therefore I want to explore how caring for their children at home affects their identity as a worker, mother and women. To do this I apply a hermeneutic approach to a qualitative interview study of seven people's experiences of how caring for their children at home. I have interviewed them about the processes of making this choice and how it has affected themselves and their family composition as well as their relationships with other people. The thesis draws its methodological inspiration from the adaptive theory, for which this thesis doesn't work with induction or deduction in its pure forms. I change throughout the thesis back and forth between a deductive and an inductive approach. My preconceptions and chosen theories are thus a heuristic tool, which has been continuously revised and modified through the encounter with the empirical material and vice versa.

As for theory, I use Richards Jenkins theory about social identity. Identity is, according to Jenkins, a constantly changing quantity which provides a theoretical opportunity to look at the changes of their role as women, when they become mothers and also when they become fulltime caregivers for their children. I also use Margareta Bäck-Wiklund theory about modern parenting as a way of understanding how gender roles in parenting creates an unequal distribution in family life in relation to children and work. During the interviews it became clear that I needed another theoretical supplement to Jenkins, as I lacked theory that could provide a better and deeper insight into life as a home caregiver. I therefore also use Helene Aarseth theory about idyllization of home life, which brings an understanding about the women's values and their view of children.

The analysis is based on the coding used as well as the patterns that have occurred across the empirical material. Hereby the analysis first addresses the motivation behind the informants' choice, followed by their life as home caregivers and last an analysis of them as modern parents. Throughout the analysis, the focus is on examining their identity as workers, mothers and women, to which the approach between individual and structure is seen as a structural duality. I thus relate the empirical findings and the identity of the women to both the structures around them, but also by

their own individual understanding. Sociological theories are therefore introduced and applied continually in the analysis.

Conclusively, I found out that taking care of their children at home is not part of their original plan, but due to poor institutions and lack of familytime, women feel they have no choice but to take care of their children at home. The women have a collective identity where they share values such as critical thinking of the institutionalized childhood and the working society. With motherhood, a value change takes place in them, to which the child becomes the center of their lives. Before children, these women had a clear idea that their worth and value lay in their education and work. Their professional identity is a big part of them, but by choosing to take care of their children at home they lose this big part of their identity. The women practice a discourse of motherhood in which the good mother sacrifices herself for the child and has a professionalized approach to parenthood. Hereby the mother and the father also differ and their parenting is gender based. It's in this understanding of motherhood that women find meaning in their choice. Finally, the analysis shows that taking care of their children at home is difficult, lonely and has both psychological and financial consequences for these women.

Indholdsfortegnelse

Abstract	2
Indledning	5
<i>Kvindens rolle i samfundet</i>	5
<i>Udlliciteringen af omsorgsansvaret og kampen for ligestilling</i>	8
<i>Det kønskomplementære familieliv</i>	9
<i>Moderskabsidealer i dagens samfund</i>	11
<i>Problemformulering</i>	12
<i>Begrebsafklaring</i>	13
Videnskabsteori	14
<i>Hermeneutik</i>	14
<i>Strukturdualitet</i>	15
<i>Adaptiv teori</i>	16
Teoretiske perspektiver og nøglebegreber	18
<i>Richard Jenkins - Social identitet</i>	19
<i>Margareta Bäck-Wiklund - Senmoderne forældreskab</i>	25
<i>Helene Aarseth - Idyllisering af hjemmelivet</i>	27
Metode	30
<i>Valg af interview som metode</i>	30
<i>Informanterne</i>	30
<i>Interview - før og efter</i>	33
<i>Interviewguide</i>	34
<i>Databearbejdning og analysestrategi</i>	37
Analyse	39
<i>Hvorfor hjemmepasning?</i>	39
<i>Institutionskritik</i>	40
<i>Familie- og arbejdsliv</i>	43
<i>Kritik af arbejdssamfundet</i>	45
<i>At tage et anderledes valg</i>	47
<i>Akademiker og hjemmepasser</i>	51
At være hjemmepasser	52
<i>Romantisering af hjemmet</i>	52
<i>Et deaccelereret børneliv</i>	54
<i>Ensomhed og fællesskab</i>	57
<i>Økonomi</i>	59
Det moderne forældreskab	61
<i>Det kønskomplementære forældreskab</i>	61
<i>Kønstrukturer i familielivet</i>	62
<i>Faderskabet</i>	66
<i>Moderskabet</i>	68
Konklusion	72
Diskussion	75
Litteraturliste	76

Indledning

De sidste 10 år har hjemmepasning fyldt meget i det danske mediebillede. Dokumentarer, debatter, foreninger og politiske diskussioner har alt sammen været med til at øge fokus på, at flere kvinder vælger at sige deres job op og gå hjemme sammen med deres børn. Dette fænomen er et atypisk valg i det danske samfund, hvor vi har en stærk norm om arbejde. Den danske velfærdsstat og de fleste individers hverdagsliv er bygget op omkring arbejde og inden coronakrisen, var der flere lønmodtagere end nogensinde (Danmarks Statistik). Det er også et atypisk valg, fordi der i Danmark ligeledes er en stærk norm om ligestilling. Kvinder og mænd anses som lige i det danske samfund, og med den universelle forsørgermodel forventes det, at begge forældre arbejder og bidrager økonomisk til husholdningen og staten (Borchorst 2011: 141). I 1950'erne blev de fleste småbørn passet hjemme, men siden da, er der sket en massiv udvikling. Siden 1990'erne har omkring 80-88 % af kvinder indgået i arbejdsstyrken¹(Cevea). Samtidig har danske mødre den højeste beskæftigelsesrate i verden (kl.dk). Ifølge Anette Borchorst fra Institutet for Statskundskab ved Aalborg Universitet, så er det især småbørnsmødres erhvervssekvens, som er højere end andre landes inklusiv Norge og Sverige (Borchorst 2011: 158). I de seneste par år er der dog flere kvinder, som vælger at hjemmepasse. Danmark Statistik stoppede med at tælle antallet af hjemmegående husmødre i 1980'erne og tallene er generelt meget usikre. Ifølge Danmarks Statistik var der i 2009 19.000 kvinder, som hjemmepassede og i 2015 var tallet steget til 21.000 kvinder, hvilket er en stigning på 16 % (Danmarks Statistik 1). Der er så få mænd, der vælger, at være hjemmepasser, at man ikke har tal på det.

Det øget fokus på hjemmepasning har vakt en nysgerrighed i mig om, hvorfor hjemmepasning er blevet et aktuelt fænomen, samt hvilken betydning dette har for de kvinder, som vælger hjemmepasserlivet.

Kvindens rolle i samfundet

Siden 1950-60'erne er der sket en massiv forandring i forhold til kvinders muligheder, og dermed også i forhold til kvindernes rolle i familien og samfundet. I 1960'erne undersøgte Ann Oakley 40 hjemmegående kvinders husarbejde, samt deres oplevelse med dette arbejde. Kvinderne kunne for

¹ Erhvervsfrekvensen er andelen af personer, der enten er i arbejde eller står til rådighed for arbejdsmarkedet. Den fortæller, hvor stor en andel af mænd og kvinder i aldersgruppen 25-54 år, der indgår i arbejdsstyrken, altså hvor stor en andel der enten er i arbejde eller aktivt søger arbejde ud af alle i aldersgruppen.

det meste ikke lide de opgaver, husarbejdet indeholdt, og at de fandt deres arbejde ensomt og monotont (Oakley 2019: 174-189). Samtidig følte de fleste, at det var deres pligt, som kvinde, at udføre husarbejdet, fordi de identificerede personligt med deres rolle (ibid.). Den gang var det normalt, at kvinderne gik hjemme, fordi samfundet og familien var afhængige af, at nogen blev hjemme og passede børn og hjem. Terminologien omkring de kvinder, som har gået hjemme har altid været præget af, at arbejdet indenfor hjemmets fire vægge ikke kun omhandlede pasning af børnene, men også husarbejde (ibid.). Hjemmegående husmor eller hjemmegående mødre henviser i den forstand til et andet bevægelsesgrundlag end kvinder, som vælger at være hjemme med deres børn i dag. Jeg vil derfor i det videre arbejde betegne kvinder, som vælger at gå hjemme med deres børn i dagens samfund, som hjemmepassere.

Kvindes bevægelsesgrundlag for at hjemmepasse har som skrevet ændret sig med tiden. Den amerikanske sociolog Pamela Stone undersøgte blandt andet hjemmepasning i 2007. Hun interviewede 44 kvinder, som var højtuddannede indenfor forskellige professioner, men som havde valgt at blive hjemmepassere. Hun fandt ud af, at disse kvinder var meget refleksive og vejovervejede (2008: 18). De havde svært ved at kombinere deres nye og gamle identiteter især i forhold til det professionsfelt, de havde valgt fra. Stone fandt også frem til, at disse kvinder sagde deres job op som sidste mulighed. Ligeledes var det overvejelser i forhold til deres arbejdsliv og ikke familieovervejelser, som var afgørende, hvortil deres valg ikke kun kan reduceres til børn og familie. *"While they couch them in the language of choice and privilege, the stories they tell reveal not the expression of choice, but rather the existence of a choice gap, a gap that is a function as a double bind created primarily by the conditions of work in the glides cages of elite professions"* (ibid: 19). Deres forsøg på at kombinere arbejde og børn blev ikke anerkendt, fordi deres alternative visioner for deres arbejdsliv ikke stemte overens med de forventninger og krav, som deres profession og arbejdsplads havde (ibid.). Stone konkluderede, at det ikke var kvinderne, som var gammeldags eller traditionelle, men derimod deres arbejdspladser, som ignorerede kvindernes livssituationer og forskellige identiteter (ibid: 20).

Sociolog Joan Williams har også undersøgt disse strukturer i en amerikansk kontekst. Hun beskriver, hvordan der i USA er opstået et kønssystem, som ikke bare opdelt i grupperne familie og arbejde, men også har en ideel medarbejder, som både arbejder fuld tid, overtid og som tager ingen eller meget lidt tid til at bære og opdrage børn (Williams 2000: 1). Williams pointerer, at dette system reproducerer sig selv og samtidig gør omsorgspersoner ekstremt sårbare, fordi: *"Their*

vulnerability stems from our definition of the ideal worker as someone who works at least forty hours a week year round. This ideal-worker norm, framed around the traditional life patterns of men, excludes most mothers of childbearing age " (ibid: 2). Kvinder får således sværere ved at have samme arbejdsliv som mænd, fordi de ikke kan leve op til denne ide om den ideelle medarbejder, da kvinder ofte tager pauser i deres arbejdsliv grundet graviditet og barsel.

Selvom Stones og Williams undersøgelser er lavet i en amerikansk kontekst, så kan der alligevel drages ligheder til forventninger og krav til arbejdslivet. Eksempelvis har vi også i Danmark et stor fokus på beskæftigelse og karriere (Petersen 2016: 56). Sociologi Andersen Petersen beskriver eksempelvis den danske stat som en konkurrencestat, hvor samfundet anskuer individer og arbejder på helt bestemt måde (ibid). Konkurrencestaten hovedfokus er at mobilisere befolkningen og virksomheder til økonomisk krigsførelse mod andre nationer (ibid: 57). Statens rolle er at sikre at markedet og individet kan fungere optimalt. *"Derfor skal staten sørge for, at enhver markedsforhindring fjernes, og den skal ligeledes sørge for, at borgere dannes og opdrages til at kunne udfylde rollen som gode repræsentanter (eller tjenere) for konkurrencestatens overordnede logik"* (ibid: 58). Petersen argumenterer for, at konkurrencestaten og dets menneskesyn er grobunden for præstationssamfundet, hvor den gode repræsentant er et opportunistiske og egennyttigt individ, hvis identitet er bygget op omkring at være selvfokuseret, robust og som stræber og arbejder hårdt på at realisere egen version af det gode liv (ibid). Ovenstående karakteregenskaberne kan alle samles under begrebet bevægelse. I præstationssamfundet er det blevet en dyd, at man konstant er aktiv og det værste, der kan overgå et individ, er at sakke bagud. Præstationsindividet bliver underlagt formaninger, som aktivitet, maksimering og konstant konkurrence for at være attraktive på arbejdsmarkedet, i ens sociale liv og generelt som menneske. Hvad sker der med ens identitet, hvis man som individ, i et præstationssamfund, vælger det modsatte? Som hjemmepasser har man taget et aktivt valg om stilstand i ens karriere, og dermed sakker de bagud for at være sammen med deres børn. Hvilken konsekvens har dette for den deres identitet? Hvad ligger der til grund for at vælge modsat og hvordan oplever disse kvinder at blive set på, og hvordan bliver de mødt af omgivelserne i lyset af deres valg?

Ud fra ovenstående vil jeg i dette speciale fokusere på kvinder, som er hjemmepassere, og som minimum har eller er i gang med en mellemlang videregående uddannelse. En kvantitativ

undersøgelse² fra 2015 fra hjemmepasserforældre.dk, at 42 % af de danske hjemmepasser kvinder har en mellemlang videregående uddannelse og 21 % har en lang videregående uddannelse (www.hjemmepasser.dk). Specialet vil således have fokus på kontrasten mellem ambitioner om eller et faktisk karriereliv og et familieliv i forhold til identitetsdannelse

Udlitteringen af omsorgsansvaret og kampen for ligestilling

Da kvinderne kom på arbejdsmarkedet, blev der oprettet statsinstitutioner, som skulle passe og udvikle børnene, men i takt med sparerunder, effektivisering og optimering oplever flere forældre i dag, at der er sket i kontraktbrud fra velfærdsstatens side i forhold til børnepasning. Dette kommer til udtryk i debatten omkring minimumsnormeringer, som har raseret siden 2015. Her har forældre, pædagoger, psykologer og BUPL demonstreret, argumenteret og protesteret mod dårlige normeringer i vuggestuer og børnehaver efter flere dokumentarer og skildringer af institutioner (www.boernogunge.dk, www.information.dk). En af konsekvenserne af dette har været, at flere kvinder åbent fortæller om at tage en pause fra deres karrierer og i stedet være hjemmepasser sammen med deres små børn, som eksempelvis Mathilde Dagnæs. Hun fortæller, at det især er mediedækningen af daginstitutioner, som har påvirket hendes beslutning. *"De giver et skræmmende billede, og jeg ved, at daginstitutionerne er pressede. Men jeg synes også, at det er tidligt, at han skal væk fra hans primære omsorgsperson"* (www.tv2ostjylland.dk). At tage valget om hjemmepasning er dog ikke nemt i et præstationssamfund. Retorikken omkring disse kvinder og deres valg kan være meget hård. Pamela Stone beskriver i sin undersøgelse også, at hjemmepasser er et kompleks og holdningspræget felt, hvor især uddannet kvinder skal stå på skud for deres valg, fordi: *"If elite women, who are opinion leaders, are in retreat from 'doint it all,' what are the implications for larger cultural attitudes and norms? What are the implications for women's status and standing"* (Stone 2008: 15). Hjemmepassende kvinder i Danmark oplever også dette, især i medierne. Her beskyldes hjemmepassere for at forsinke eller forhindre ligestilling. Eksempelvis skriver Jane Sandberg i et debatindlæg: *"Men det er et kedeligt forbillede at sætte for deres børn, og det er en våd klud i hovedet på den kønskamp, som fortsat er nødvendig i vores samfund"* (Berlingske.dk). Mange hjemmepassende mødre oplever også at blive udskammet og beskyldt for ikke at bidrage til økonomisk til samfundet og ligefrem skade deres børn med manglende socialisering (www.politiken.dk & www.hjemmeunger.dk). I et dansk speciale fra 2019 undersøgte Rikke Taagard Madsen anerkendelse i forbindelse med valget om at blive hjemmepasser. Her

² 248 respondenter deltog.

beskrev informanterne, at deres omgivelser ikke tillægger børnepasning og hjemmepasserlivet en høj værdi samt at det offentlige billede af hjemmepasserer er negativt (2019: 42-43). Madsen konkluderer i sin undersøgelse, at den manglende anerkendelse af hjemmepassernes "arbejde" påvirker dannelsen af en positiv identitet. Når Madsens resultater fortolkes ud fra Petersen teori om præstationssamfundet, giver det god mening, at det offentlige billede af de hjemmepasser kvinder er negativt, fordi de går imod præstationssamfundets dyder omhandlende fremdrift og konkurrence.

Et andet relevant perspektiv i debatten om ligestilling og hjemmepasning er paradokset om, hvorvidt kvindernes muligheder er blevet forbedret eller blot forandret. Anette Borchorst institutleder og professor i politologisk kønsforskning har undersøgt, hvordan de skandinaviske landes fokus på ligestilling er en tvetydig succes.

"It is also debatable, whether women's options have been improved, because the pressure for integration in paid employment has been so strong, and women often lose control over future conditions of choice when they become pregnant, give birth and care for small children. At the same time, women are subject to a child penalty and they lose income increases, career chances, pay increase and pension for every child, they get" (Borchorst 2011: 8).

Dette finder jeg meget interessant i forhold til specialets fokus, da det bringer fokus på, hvilke konsekvenser valget om hjemmepasning har for hjemmepassere, samt hvilken modstand de møder igennem staten. Jeg vil derfor i dette speciale også have fokus på, hvordan de interviewede kvinder oplever selve valget, samt hvordan de opfatter deres valgmuligheder for selv at vælge den hverdag de ønsker.

Det kønskomplementære familieliv

I Danmark er mænd og kvinder i teorien ligestillet, men når man dykker ned i forældreskabet er der flere tendenser, som viser, at ansvaret for omsorg og forsørgelse er kønsbestemt. Eksempelvis er det i Danmark især kvinder, som varetager spædbarnspleje og som tager det meste af barslen, selvom der ses en stigning i en mere ligelig fordeling af barslen mellem mænd og kvinder. I 2015 tog kvinder ca. 276,5 barselsdage i gennemsnit, hvorimod mænd tog 29,3. I 2018 tog kvinder her ca. 273,9 dage, hvorimod manden tog 31,9 barselsdage i gennemsnit (Statistikbanken.dk). Fordelingen af barsel er også med til at ligge grobunden for fordelingen i familielivet efter endt barsel. Det er eksempelvis stadig mødre, som primært tager barnets sygedage (Danmarks Statistik 3).

Samtidig så er det ofte kvinder, som tilpasser deres karriere, når de får børn. Efter de har født deres første barn, så finder kvinder ofte mere familievenlige arbejdspladser med reduceret timer og ofte i den offentlige sektor. Dette resulterer i en potentielt lavere løn og dårligere muligheder for højere stillinger (OECD). Denne kønsforskel i forældreskabet kan anskues ud fra arbejdsdeling mellem mænd og kvinder, som altid har været en del samfundsopbygningen. Det kan bedst beskrives som Durkheims opfattelse af en organisk solidarisk arbejdsdeling, hvor kvinder og mænd supplerer hinanden ud fra deres biologiske instinkter og dermed det de bedst til, nemlig kvinder tager sig af børn og husholdning og mænd forsøger med udearbejde (Durkheim 2014: 57-59). Men i Danmark er kvinder i dag faktisk mere forberedte end mænd på at gøre sig en erhvervskarriere. Flere unge kvinder end mænd tager en videregående uddannelse. I 2016 afsluttede 2,6 procentpoint flere kvinder end mænd en bachelor og for de lange videregående uddannelser er forskellen øget endnu mere, hvor 3,6 procentpoint flere kvinder afslutter end mænd (Danmark Statistik 1).

Kønsforskellen i forældreskabet og på arbejdsmarkedet er således et gennemgribende element til trods for flere politiske initiativer og, at flere kvinder blive højere uddannet end mænd. Sammenhængen heri er blevet undersøgt i en analysen fra VIVE i 2020, hvor antologien Work-Family Dynamics blev undersøgt. Det behandler spørgsmålet om arbejde- og familielivsbalancen i en række vestlige lande, som har forskellige opgavefordelinger mellem stat, marked og civilsamfund (Pedersen & Holt 2020: 27). Analysen påpeger, at der på tværs af landene kan ses, at mødrenes og fædrenes adfærd kolliderer med de familiepolitiske regimer og det gælder alle tre regimer³. Analysen kom frem til at:

"Antologien illustrerer, at både mænd og kvinder oplever, at forandringerne i deres engagement i arbejdslivet og i familielivet strider mod forventningerne til deres køn. Det får dem til at udvikle en kompenserende adfærd, der skaber bedre balance i deres kønsforståelse, men ringere ligestilling mellem kønnene (ibid: 30).

Det er meget interessant, at i de regimer, hvori der er skabt rum for en øget ligestilling i arbejds- og familielivet, arbejder individer tilsyneladende gennem deres adfærd mod at fastholde en mere traditionel arbejdsdeling. Dette giver grobund for at spørge sig selv, om de samme mekanismer er på spil i valget om hjemmepasning, hvortil det hovedsageligt er kvinder, der hjemmepasser.

³ De tre regimer er det socialdemokratiske-, konservative- og liberale regime.

Derudover giver det også et indblik i, hvor stærke kønsforståelser, normer og idealer er, samt hvor stor betydning de har i både arbejds- og familielivet.

Moderskabsidealer i dagens samfund

I 1996 undersøgte den amerikanske sociolog Sharon Hays den kønsopdelte fordeling i husarbejdet og børnepasning. Selvom Hays bog om moderskab er over 27 år gammel, så er de problemstillinger, den adresserer stadig relevante i dag. Hays undersøger ikke kun mødres rolle som både karriekvinde og mor, men også forældreskabet i form af mødrenes egen forventninger og forståelse af moderskabet, som hun kalder *intensive mothering* (Hays 1996: 6-9). Begrebet dækker over en ideologi, som holder den individuelle mor primært ansvarlig for opdragelsen og opbringning af børn. Processen bygger, ifølge Hays, på at være børnecenteret, ekspertbaseret, følelsesmæssigt absorberende, arbejdskrævende og økonomisk dyrt (ibid.). Hays tager udgangspunkt i en case, som omhandler kvinden Rachel, der oplever de forskellige krav til de forskellige roller hun har.

"The contradiction Rachel faces between her commitment to her work and her commitment to her child is not just an individual problem: it is part of a larger cultural contradictions. (...) Rachel experiences these troubles, in part, because she is one of many mothers now in the paid labor force who must meet the dual demands of paid work and child care. More important, Rachel experiences the troubles because she shares with others a particular perception of those demands, one that is linked to contradictory cultural images of mothers who selflessly nurture their children and businessmen who selfishly compete in the paid labor force" (ibid: 23).

Hays undersøgelse understreger den dobbelthed, som kvinder, også i Danmark, bliver nødt til at forholde sig til. Kvinder forventes at kunne deltage på arbejdsmarkedet på samme vilkår som mænd, men samtidig forventes det også, at kvinder uselvsk tager sig af sine børn. For at kunne forstå hjemmepasning og valget herom, så kan man derfor ikke se bort fra moderskabet og især de forventninger, der knyttes dertil samt hvordan disse relateres til kvindernes arbejdsliv.

Sociolog Anne Lise Ellingsæter, som har studeret moderskabsdiskurser i Norge, beskriver, at moderskabet ofte bliver diskuteret gennem kritiske offentlige debatter omkring mødre-praksisser indenfor graviditet, fødsel og amning samt hvordan mødre udfører det bedste omsorgsarbejde i forhold til både fysisk, psykisk og økonomisk forsørgelse (Ellingsæter 2005: 373). Selvom diskurser omkring faderskabet har ændret sig, hvor faderskabet ikke længere kun anses ud fra et

forsørgeraspekt, men som en moderne far, hvor forholdet mellem far og barn er i fokus (www.kvinfo.dk), så argumenterer Ellingsæter for, at kravene som stilles til begge forældre i forhold til forældreskabet, ikke er ens.

"Mange moderskapsdiskurser kan derfor i praksis avledes fra de krav som stilles til gode foreldre. En sentral bekymring i familiepolitikk og i samfunnsdebatt har vært moderne foreldres livsstil, særlig skilsmisser og tidsorganisering, som antas å føre til sosiale problemer hos barn og unge. Kritikken av foreldre som bruker for lite tid til barn, og utset ter barn for et hektisk og oppjaget familieliv, fanges først og fremst opp av mødre" (2005: 374).

En tendens, som den overstående udvalgte forskning støtter op om, hvor det er tydeligt, at kvinder ofte står med det største ansvar for børnene. Bag diskurserne ligger også en forståelse af moderskabet, som den mest naturlige overgang og en essentiel kerne, som er indgroet i enhver kvinde. Den samme tendens påpeger Hays i sin bog, hvor disse mødre ikke ser deres børneopdagelse som en ideologi, men som naturligt og nødvendigt, hvortil Hays påpeger, at denne opfattelse af børneopdragelse er en social konstruktion (1996: 4). Ellingsæter skriver blandt andet også at forskningen omkring transition fra kvinde til mor er manglende hvorimod: *"Man har vært opptatt av samfunnsmessige prosesser som bidrar til å gjøre menn til fedre (se for eksempel Hobson 2002), mens kvinner synes bare å bli mødre"* (2005: 376). Dualiteten mellem identiteten som mor og som arbeidende individ er interessant i forhold til hvilken indflydelse det har på hjemmepassernes valg samt hvilken konsekvenser det har for deres identitetsforståelse. Samtidig fordrer det også en interesse for, hvordan hjemmepasserne anser forældreskabet og hvilken rolle moderskabet har heri samt hvordan dette påvirker deres identitet. Dette speciale finder således sin problemstilling i de hjemmepassende mødres valg om at vælge arbejde fra og familielivet til i et samfund, hvor der er stor bevågenhed på ligestilling og arbejde.

Problemformulering

Gennem problemfeltet er det blevet tydeligt, at vi lever i et samfund, hvor hjemmepasning bliver mere og mere aktuelt. Hovedfokusset i specialearbejde bliver at undersøge hjemmepassende mødres identitet ved hjælp af en kvalitativ undersøgelse. Jeg vil interviewe hjemmepassere og undersøge hjemmepasning i et arbejdssamfund, samt hvordan disse kvinder og samfundets syn på moderskabet har indflydelse på deres identitet og valg. Med udgangspunkt i dette er min problemformulering følgende:

Hvordan begrundes og forklarer hjemmepassende mødre deres valg om at være hjemmegående i dagens samfund?

Til at besvare problemformuleringen har jeg ligeledes valgt at arbejde med følgende underspørgsmål:

- *Hvordan forstår og beskriver de hjemmegående mødre deres rolle og identitet som arbejdende i samfundet før, under og efter deres periode som hjemmepasser?*
- *Hvilket syn har hjemmepasserne på moderskabet, samt hvilken betydning har det for deres identitet som hjemmepasser?*
- *Hvilken påvirkning har gruppeidentifikation med andre for hjemmepassere og hvordan oplever de, at blive set på af andre?*

Begrebsafklaring

Hjemmepasser

I ovenstående problemformulering fremgår det, at der i det nærværende speciale er fokus på hjemmepassende mødre. Terminologien omkring kvinder, som vælger at gå hjemme er meget bred. I litteraturen er jeg stødt på begreber som hjemmegående mor, hjemmegående husmor, hjemmepasser eller blot hjemmegående. I dette speciale har jeg valgt begrebet hjemmepasser til at beskrive kvinder, som tager et aktivt valg om at gå hjemme sammen med sine børn, hvor hovedformålet med at gå hjemme er livet med børnene.

Identitet

I dette speciale skal identitetsbegrebet forstås ud fra Richard Jenkins definition, hvor identitet er en flydende størrelse, som konstant forandres i sammenspil med en selv og andre. Identitet er et produkt af enighed, men også uenighed med andre og os selv og står derfor altid til forhandling (Jenkins 2006: 29)

Videnskabsteori

I dette speciale orienterer jeg mig mod hermeneutikken, herunder den dobbelte hermeneutik samt den adaptive teori, til at undersøge hjemmepassende kvinders identitet.

Hermeneutik

Hensigten i hermeneutikken er at gøre meninger, ytringer og forståelser forståelige ved at fortolke og oversætte disse (Gadamer 2007: 104). Ifølge hermeneutikken opnås forståelse af subjektet ved at få indsigt i subjektets forståelseshorisont samtidig med at forskeren er bevidst om, at forståelse forstås ud fra egen forforståelse (Gadamer 2007: 256). Forforståelse bruges som et arbejdsredskab til at skabe en dialog for at nå subjektets forståelse, hvortil ens egen horisont udvides (Birkler 2005:102).

Jeg er interesseret i at undersøge, hvordan hjemmepassere oplever deres identitet i dagens samfund, samt hvordan moderskabet påvirker hjemmepassende kvinders identitet. Jeg bruger hermeneutikken både som ontologi og som metodologi. Det ontologiske udgangspunkt i hermeneutikken beskriver subjektet som et fortolkende væsen og skal ses som den forforståelse, som danner rammen for den fortolkning af subjektets forståelse (Gadamer 2007: 256). Jeg bruger således min forforståelse, dvs. min allerede eksisterende viden aktivt. Min forståelse er blandt andet baseret på eget moderskabs levede erfaringer, hvori jeg selv har oplevet samfundets og egne forventninger til moderskabet, samt det meget kønsopdelte virker i familielivet. Derudover har jeg, qua hjemmepasning af egen søn i specialeperioden, et personligt indgående kendskab til hjemmepasserlivet. Med mit kendskab til hjemmepasserlivet, moderskabet og samfundets forventninger til mig som arbejdskraft, har jeg således en ide om, hvad der er på spil hos de interviewede kvinder. Min forforståelse er blandt andet brugt i forbindelse med valg af teori, da jeg har en formodning om, at identitet har stor betydning for at undersøge og forstå hjemmepassere. Den aktive brug af forforståelse i den videnskabelige proces kan både være et hjælpsomt redskab, men man kan også hurtigt komme til at spænde ben for en selv (ibid: 258). En af farerne ved hermeneutikken er, at det hurtigt kan blive meget indforstået, og man som forsker ikke giver plads til informanternes egne overvejelser og forståelser (ibid.). Som skrevet har mine egne forforståelse haft betydning for teorivalg og dermed også interviewguiden. Men samtidig har jeg, gennem vekselvirkningen mellem empiri og teori, brugt eksisterende forskning til at udvide mine forforståelse. Eksempelvis har den tidligere forskning og min egen

empiri vist, at moderskab- og kvindekonstruktioner har stor betydning for de valg kvinder tager i forhold til hverdagslivet, hvortil jeg udvidede mit teoriapparat.

Hermeneutikken som metodologi, rummer de fortolkningsregler, som hjælper til at opnå gyldig viden, dvs. en mere omfattende horisontudvidelse og horisontsammensmeltning (ibid: 109) Dette betyder, at den forforståelse og det valgte teoriapparat, som benyttes i forståelse og fortolkningen af subjektet, aktivt er med til at forme forskningsmaterialet, da subjektet forstås ud fra dette teoretiske udgangspunkt, som er valgt ud fra min forforståelse af emnet og subjektet. Det er netop i mødet mellem min forforståelse, udmundet i de valgte teorier og beskrivelse af konteksten, og hjemmepassernes forståelseshorisont, at fordomme og forståelserne bliver udfordret og revurderet. I specialets fortolkningsarbejde benyttes den hermeneutiske cirkel, hvor fortolkningen kontinuerligt udfordres gennem en vekselvirkning mellem dele og helhed indtil der opnås en forståelse (ibid: 250).

Jeg finder også inspiration fra den dobbelt hermeneutik idet denne refererer til verden som allerede fortolket og beskrevet af de undersøgte subjektet (ibid: 255). Subjekternes fortolkning og forståelse af en handling eller hændelse spiller tilbage på mine fortolkningsmuligheder og forståelse af denne hændelse eller handling. Samtidig benyttes der en forståelseshorisont i forskningsprocessen, i form af det valgte teoriapparat, hvilket påvirker subjekterne, hvortil der foregår en dobbelt bevægelse mellem subjekterne og mig. I fortolkningsarbejdet er fokus således på hjemmepassernes egen forståelse af sig selv samtidig med at disse rekonstrueres indenfor et teoretisk univers. Det er netop i mødet mellem disse forståelser, at specialet ønsker at undersøge subjektets identitet.

Strukturdualitet

Samtidig med at fortolkningsarbejdet tager udgangspunkt i den hermeneutiske ontologi og metodologi, så arbejder jeg også teoretisk ud fra forståelse af viden også er social konstrueret. Dette ligger i forbindelse med den dobbelt hermeneutik, som har samme udgangspunkt, som den ontologiske beskrivelse i strukturationsteorien, hvor samfundet forstås som en social praksis, der konstant skaber og genskaber samfundet i en strukturationsproces (Giddens 1984: 25). I denne proces er fokus på at belyse sammenspillet og vekselvirkningen mellem subjekt og objekt. Det vil sige, at den videnskabelige viden konstrueres gennem den dobbelte hermeneutik, hvortil jeg fortolker på en verden, som allerede er fortolket. Samtidig opfattes struktur-aktør forholdet ikke længere som en dualisme, men som en dualitet, hvor produktionen af social interaktion forbindes

med reproduktion af sociale systemer (ibid: 26). Struktur anses dermed ikke som deterministisk, men som både mulighedsskabende og handlingsbegrænsende (ibid: 27). Når fortolkningsarbejde rekonstrueres i et teoretisk univers i specialet vil det tage udgangspunkt i denne forståelse af forholdet mellem aktør og struktur, hvortil hjemmepassernes identitet og herunder handlinger og hændelser skal ses indenfor en ramme, hvor strukturerne i samfundet er med til at skabe muligheder, men også begrænse handlinger. Dette gør jeg blandt andet ved at forholde mig til hjemmepassernes valg i forhold til om der er tale om et frit valg eller et strukturelt problem blandt andet ud fra informanternes institutionskritik. Samtidig sætter jeg deres beskrivelse og fortolkninger af deres valg og liv i kontekst med de strukturer, som er med til at definere deres hverdagsliv, men som de er også er med til at definere gennem deres hverdagsliv. Det skal nemlig ikke forstås sådan, at strukturen er ekstern, da struktur både er midlet til og resultatet af subjektets sociale praksis (ibid: 26). Ud fra denne forståelse indskrives specialets forståelse af identitet i en social kontekst, hvor identitet ikke har en fast form, og hvor identitet både konstrueres af rammen, men også af individets egen forståelse.

Adaptiv teori

Specialet henter sin metodologiske inspiration fra den adaptive teori, udviklet af Derek Layder, i forhold til samspillet mellem teori og empiri. Denne tilgang har en mindre låst struktur og gør dermed op med dualisme og dikotomi mellem den induktive og deduktive tilgang. I dette speciale vil der ikke blive arbejdet med induktion eller deduktion i deres rene former, men derimod skal forholdet mellem teori og empiri betragtes som en vekselvirkning mellem disse i hele processen. Med sin hybride tilgang, giver den adaptive teori mulighed for at kombinere empiriske fund med relevante eksisterende teorier (Layder 1998: 38).

Den adaptive teori fokuserer på en dualitetstilgang, der tilkendegiver at samfundet både eksisterer indenfor og udenfor mennesket og at det objektive og subjektive gensidigt både påvirker og sameksister med hinanden (ibid: 154). Ligesom i strukturationsteorien, så bygges der en bro mellem den metodologiske individualisme(aktørtænkning) og den metodologiske kollektivism(strukturetænkning) for bedre at kunne indfange den sociale virkeligheds kompleksitet. For at kunne besvare problemstillingen er det et væsentligt kriterium, at de ontologiske og epistemologiske perspektiver er i stand til at rumme både objektive og subjektive strukturer (ibid: 156) Dette gør jeg brug af i analysen, hvor jeg anvender forskellige analytiske niveauer. Ved konkret at fokusere på metodologisk individualistiske og kollektivistiske tilgange, ser jeg både på

aktørernes forståelse omkring hjemmepasning i dagens samfund samtidig med mere objektive strukturer som institutioners rolle og betydning i samfundet.

I den adaptive tilgang argumenteres der for, at forskeren allerede inden processen begynder med en vis mængde viden, om det man gerne vil undersøge, det som er beskrevet som forforståelse i ovenstående afsnit (Birkler 2005: 80). Denne viden er ikke nødvendigvis videnskabelig, men i dette speciale er processen allerede fra start vejledt af teoretiske overvejelser. Det er ud fra arbejdet med denne viden, at specialet har taget udgangspunkt i teoretiske orienteret begreber, som er blevet brugt som vejvisende elementer i hvilket det videre forskningsarbejdet har taget udgangspunkt i. Dette speciale havde sin begyndelse i en undren over hjemmepassers rolle eller plads i et arbejdssamfund, hvortil forskningen har været vejledt af et teoriapparat både fra identitet forståelse, præstationssamfundet, moderskabsidealer osv. Disse teoretiske perspektiver har været vejledende for udarbejdelse af specialet forståelsesfelt, metodevalg, interviewguide, selektion af informanter og hjælp til at fokusere og danne overblik over specialet undersøgelse. Hertil kommer igen vekselvirkningen mellem empiri og teori, forforståelse og forståelseshorisont i det virkeligheden adapteres til teorien, men samtidig indvirker virkeligheden også på teorien fra det empiriske materiale. Det teoretiske afsæt er således et heuristisk redskab, som løbende er blevet revideret og modificeret gennem mødet med det empiriske materiale (Layder 1998: 38), hvilket stemmer overens med den hermeneutiske cirkel, hvor delen ikke kan forstås uden helheden og omvendt.

Layder ligger meget vægt på, at hovedformålet med den adaptive teori er generering af nye teoretiske begreber (ibid.). Allerede i starten af gennemgangen af eksisterende forskning fandt jeg ud af, at de fleste begreber omkring kvinder, som vælger at hjemmepasse, ikke har været beskrivende for den type kvinder, som vælger at hjemmepasse i dagens samfund. Husmor, hjemmegående osv. henviser alle til en anden tid, hvor formålet har været hjem- og børnepasning. Hays begreb *intensive mothering*, er nok den mest beskrivende og dækkende forståelse af hjemmepasserer, men samtidig så mangler den en dimension i forhold til valget om hjemmepasning. Den adaptive teori giver mig således også mulighed for at udforske begrebet hjemmepasser ud fra eksisterende forskning, min valgte teori og min egen indsamlet empiri.

Teoretiske perspektiver og nøglebegreber

I dette afsnit præsenteres de teoretiske perspektiver og analytiske begreber, jeg vil benytte mig af i forhold til at undersøge og forstå de interviewede hjemmepasseres identitet. Afsnittet vil belyse Richard Jenkins teori om social identitet samt min forståelse heraf. Jeg vil også gøre rede for en række centrale elementer i Margareta Bäck-Wilunds og Helene Aarseths perspektiv på den senmoderne familie og forældreskab, som jeg vil bruge til at udfolde en forståelse af moderskabet og hjemmepasning.

Teorivalget i forhold til at undersøge hjemmepasseres identitet har været svært. Jeg har i processen overvejet både Giddens og Jenkins, men valgte Jenkins af flere grunde. Giddens teori om identitet har samme dybde, som Jenkins teori og samtidig kunne jeg udforske Giddens modernitetsbegreb. Men Jenkins har, modsat Giddens, ikke så fri en fortolkning af identitet, som et valg, hvilket jeg synes er relevant i forståelsen af hjemmepassernes identitet. Samtidig så gav Jenkins teori mig mulighed for at sætte yderligere skarp på kroppens betydning i form af begrebet kropsliggørelse, noget som jeg oplevede Giddens teori manglede. Som Annick Prierur eksempelvis skriver om Giddens *"Individene begrænses af at tegn har socialt etablerede betydninger, og mange af disse tegnene kan de ikke frit manipulere med. Frihedsgradene når det gjelder klesstil er stor, mens den er meget liten når det gjelder kropslige og språklige tegn"* (2002: 10). Prierur påpeger, at den måde kroppen læses af andre sætter grænser for hvilken identiteter mennesker har mulighed for at skabe. Den eksisterende forskning påpeger ligeledes, at køn har betydning for mulighederne på arbejdsmarkedet og i forældreskabet, når man får børn, hvorved jeg valgte Giddens fra fordi kønsperspektivet er centralt i dette speciale. Samtidig beskæftiger Giddens sig i højere grad med konstruktionen af selvidentitet, hvor Jenkins mere beskæftiger sig med magtforholdet mellem ydre og indre definering af identitet, hvilket jeg finder specielt spændende i dette speciale, hvor hjemmepassere tager et meget atypisk valg. Jenkins teori giver mig således mulighed for at udfolde, hvordan den formodede modstand i forhold til deres valg om hjemmepasse, er med til at påvirke deres identitet.

Jeg har valgt at udfolde Jenkins teori med Margareta Bäck-Wilunds perspektiv på det senmoderne familie og forældreskab og Helene Aarseths perspektiv på hjemmepasning. Under empiriindsamlingen blev det tydeligt, at jeg med Jenkins teori manglede et mere uddybende teoriapparat i forhold til familie, moderskabet og hjemmepasning. Bäck-Wilunds forståelse af moderskabet, hvor hun kombinerer forældreskabet sammen med de senmoderne vilkår i samfundet,

giver mulighed for at undersøge, hvilken betydning familie og køn har for individers indretning af deres hverdagsliv samt deres identitet. Ligeledes har Aarseths undersøgelse og begreber givet mulighed for at åbne op for en mere dybdegående analyse af hjemmepasning og de interviewede egne forståelser af hjemmepasning og deres hverdagsliv. Denne teorikombination af Jenkins, Bäck-Wiklund og Aarseth har udfoldet analysen og givet et skarpere fokus i specialet.

Richard Jenkins - Social identitet

"Identitet er vores forståelse af, hvem vi er, og hvem andre mennesker er, og samtidig henviser det til andre menneskers forståelse af, hvem de selv er, og hvem de andre er (os beregnet). Identitet er derfor ikke givet på forhånd; den er et produkt af enighed og uenighed, og den står i princippet altid til forhandling" (Jenkins 2006: 29).

Ovenstående definition af identitet er udviklet af sociolog Richard Jenkins, hvor han tydeliggør at identitet er sammenligningsgrundlaget mellem personer eller ting, altså hvordan er nogle eller noget forskelligt eller ens (ibid: 28). Dermed er identitet en refleksiv proces, hvor man klassificerer ting eller personer og associerer sig med eller knytter sig til nogen eller noget (ibid.). Heri ligger også forståelse af identitet som en proces, hvor ens identitet aldrig er definitiv (ibid: 29).

Identitet er, ifølge Jenkins, et produkt af samspillet mellem det individuelle og kollektive. Han definerer den menneskelige verden ud fra et klassifikationsskema, som han definerer, som tre særskilte ordener: Den individuelle orden, som består af kropsliggjorte individer, samhandslingsordenen, er den menneskelige verden, som konstitueres i relationerne mellem individer og den institutionelle orden, der består af mønstre og organisering dvs. de etablerede måder at gøre ting på (ibid: 42).Forholdet mellem de tre ordener skabes og udvikles af sammenligningsgrundlag, hvilket han definerer som identifikationens indre-ydre-dialektik: *"I socialiseringens primære og senere processer og i de vedvarende sociale interaktionsprocesser, hvorigennem individer gennem hele livet definerer og redefinerer sig selv og andre"* (ibid: 43). Samtidig mener Jenkins, at individers fysiske kroppe ligeledes har stor betydning for identitet, da det er det mest iøjnefaldende træk, som både er med til at konstruere individualitet, kollektiv lighed og forskellighed samt mulighed for at skabe identifikationen (ibid: 44). Den individuelle orden giver dog ikke mening isoleret fra de andre, da det ikke er nok at hævde en identitet. Identiteten skal også valideres eller forkastes af dem vi omgås med, da identitet aldrig er ensidigt (ibid: 44). Den indre-ydre-dialektik foregår ved at:

"Individet præsenterer sig for andre på en bestemt måde. Denne præsentation accepteres (eller accepteres ikke), og bliver en del af individets identitet i andres øjne. Det får feedback på sin fremtræden via andres reaktioner, og denne feedback reflekteres og integreres (eller integreres ikke) i selvidentiteten" (ibid: 73).

Jenkins argumenterer for, at distinktionen mellem det ydre og indre er en metaforisk forståelse, da den ene ikke kan skilles fra den anden og de er lige vigtige for individets selvforståelse (ibid: 50). Hertil ses min forståelse og teoretiske brug af identitet i sammenhæng med den adaptive teori, da identitet både er indvendig og udvendig, hvortil vekselvirkningen mellem det individuelle og det kollektive også kommer i spil i brugen af identitetsbegrebet i dette speciale.

Nominel og faktisk identitet

Jenkins opdeler yderligere identitet i nominel identitet og faktisk identitet. Han skriver:

"Førstnævnte henviser til navnet og sidstnævnte til oplevelsen af identitet, altså hvad det vil sige at bære den" (ibid: 47). Individer kan således dele den samme nominelle identitet, men udøve, bære og opleve denne identitet forskelligt. Det nominelle er en form for stempel, som individet bliver identificeret med (ibid: 102). Det er den offentlige eller andets individ opfattelse af dig, men ikke nødvendigvis din egen opfattelse. Ifølge Jenkins er det ikke nok at nogle kalder/opfatter dig en bestemt identitet eller at du selv tænker det. Det skal have konsekvenser for dig, som individ. *"Det, der kræves er en stemplingsproces: En kumulativ proces over tid, hvorigennem stemplet har konsekvenser for individet, og det er endnu mere effektivt, hvis den pågældende stemplingsproces er forsynet med institutionel legitimitet og autoritet"* (ibid: 102). Det er kun i identifikationens konsekvenser, at det faktiske sker dvs. en faktisk identifikation sker i den nominelle identifikation i praksis og i form af hvordan og hvilken konsekvenser disse har for individet.

Jenkins argumenterer således også for et magtperspektiv i sin teori om identitet. I den indre-ydre-dialektik, sker foregår der en internaliseringsproces mellem indre selvdefinition og andres ydre definition af ens identitet (ibid: 45). Samtidig er internalisering ikke tilstrækkelig til at forstå dette sammenspil, da det ikke er alles definition af identiteten, som har lige stor indflydelse (ibid: 45). Sagt med andre ord, så handler det om, hvis definition af situation, der tæller mest ud fra, hvilke konsekvenser dennes identifikation har. Magtperspektivet og indre-ydre-dialektik-begrebet, vil jeg bruge i analysen til at undersøge, hvilke konsekvenser offentlighedens kategorisering af de hjemmepasser mødre samt deres egen gruppeidentifikation har af betydning for deres egen identitet.

Inde-ydre-dialektik-begrebet bliver således et redskab i specialet til at forstå processen og sammenhængen mellem struktur og aktør.

Andres opfattelse af individers identitet er altså meget magtfuldt, hvortil magt og især politik, da det typisk er i politiske kontekster, at identiteter opretholdes eller forandres, er central i forhold til identitet (ibid: 46-47). Dette kan kobles sammen med stereotypificering. Stereotypificering og tilskrivning er en vigtig dimension af klassificering og identifikation (ibid: 154). Stereotyper er meget stærke symboler, som både kan være fordomsfulde, men også smigrende. Tilskrivning af en stereotyp er et forsøg på at forstå andre mennesker og deres motiver, men som drages på baggrund af begrænset information og så er tilskrivning også et forsøg på at forstå den sociale verden og gøre den mere forudsigelig (ibid: 155). Ifølge Jenkins er forudsigelighed et vigtigt begreb til at forstå identitet og dens betydning for et samfund. Mennesker identificerer sig selv på fordi:

"Vores idealtypfikationer af os selv og andre gør det muligt for os at leve videre med vores daglige liv uden konstant at bekymre os om, hvad andre mennesker vil gøre. På baggrund af det, vi tror, de er, og det, vi forestiller os, de er, accepterer vi dem for det, de adfærdsmæssigt giver sig ud for at være, indtil der viser sig en grund til ikke at gøre det" (ibid: 157).

Det er grundlæggende for at forstå social identitet, at de fleste ved det meste af tiden hvem de er, hvem andre er og hvad man kan forvente.

Selvet og kollektiv identifikation

Jenkins teori om identitet hviler på en præmis om, at det er muligt at skabe en syntese, hvor selvet og samfundet er forskellige grene af menneskelig adfærd og erfaring. Hertil definerer Jenkins selvet som: *"Ethvert individs refleksive fornemmelse af sin egen identitet, der konstitueres vis-à-vis andre i forhold til lighed og forskellighed, og foruden hvilken vi ikke ville vide, hvem vi er, og derfor ikke ville være i stand til at handle"* (ibid: 52). Selvet er dermed en proces, da det er i konstant bevægelse, hvor der skaber sig selv bestandigt. Selvet og identitet er sammenviklet og som skrevet tidligere, så er identitet definitivt kropsliggjort, hvortil selvet ligeledes påvirkes af køn, seksualitet, etnicitet, handicap, inhabilitet osv. Det skal ikke forstås som at dette er en fast og defineret kerne, da disse begreber ligeledes er socialt konstrueret, men at forståelse af disse fysiske definitioner også er med til at udvikle identiteter, bevidstheder og selvet. Det interessante i denne sammenhæng er, at et offentlig billede af et individ, kan adskille sig fra dets selvbillede og at individer samtidig

ikke kan altid kontrollere ens offentlige identitet. Dertil er det relevant at beskrive identitet ud fra grupperinger og kategoriseringer, som Jenkins har samlet under begrebet kollektiv identifikation og som ligesom med individers selv billede også skabes og forandres af indre-ydre-dialektikken i form af ligheder og forskelle. I dette speciale finder jeg især Jenkins begreb kropsliggørelse meget relevant fordi det primært er kvinder, som vælger at være hjemmepasser. Således kan det ikke udelukkes, at deres identitet som kvinde og den sociale konstruktion heraf har stor betydning for deres valg og dermed identitet som hjemmepasser mor.

Selvet konstitueres via andre og for at kunne forstå hjemmepassernes identitet er det derfor essentielt at undersøge deres kollektive identifikation. Kollektiv identifikation henviser til, at mennesker i en vis grad må have noget tilfælles og dermed bliver anset som et medlem af et kollektivt (ibid: 105). For at kunne anerkende disse ligheder, må forskellene også anerkendes, da kriterierne for medlemskab i et kollektiv defineres ud fra en grænse, hvori forskellene ligger. Jenkins formulerer det således:

"I den menneskelige verden er lighed og forskellighed altid funktioner af en bestemt synsvinkel eller et særlig perspektiv: Vores lighed er deres forskellighed og vice versa. Lighed og forskellighed afspejler hinanden på tværs af en fælles grænse. Det er på denne grænse, at vi opdager, hvad vi er i det, vi ikke er" (ibid: 105).

Den processuelle model, som Jenkins navngav indre-ydre-dialektik, der er brugt til at beskrive identitetens sociale konstruktion i forhold til individer, bruges således også på kollektiver. Ifølge Jenkins er et kollektiv kendetegnet ved: *"Lighed blandt eller mellem pluralitet af personer - på grundlag af den ene eller anden slags kriterier"* (ibid: 106). Vægten i den kollektive identifikation er derfor lighed. Om det blot er noget man forestiller sig eller ej, er ikke af stor betydning.

Der er dog stor forskel på om et kollektiv er defineret af medlemmerne eller af udestående individer. Jenkins påpeger dog, at det ikke er to forskellige former for kollektiver, men blot er to forskellige måder at se individer samle sig om ligheder og forskelle (ibid: 107). Jenkins definerer det som grupper eller kategorier. Som skrevet i afsnittet *Social identitet*, så ligger forskellen i om kollektivets beskaffenhed eller komposition er bestemt af den person, som definerer kategorien eller om den er kendetegnet ved gruppens relationerne mellem medlemmerne eller arten heraf (ibid: 107). Heri ligger således om, der er gensidig anerkendelse mellem gruppemedlemmer eller om

kategorien vilkårligt er defineret. I en gruppe, så er det nok, at gruppemedlemmer anerkender sig selv som sådanne dvs. de på aktiv vis danner det, de mener, de tilhører (ibid: 109). Men en gruppe, ja selv en hemmelig gruppe, vil altid blive kategoriserede af andre end medlemmerne, da medlemmerne vil positionere og forstå deres identitet ud fra denne deres egen kategorisering og forståelse (ibid: 109). Dette finder jeg især interessant i forhold til hvis og hvordan mødre, som hjemmepasser, finder en gruppe af ligesindede samt hvordan denne gruppe defineres af dem selv ud fra andre grupper og kategoriseringer. En kategorisering er dog sværere rent empirisk at undersøge, da medlemmerne ikke behøver være vidende om deres kollektive identifikation. I dette speciale, vil jeg her bruge begrebet kategorisering til at undersøge om det har nogle social virkelighed for de hjemmepasser mødre samt omfanget af kategoriseringens konsekvenser i forhold til deres identitet.

Ifølge Jenkins så er det konsekvenserne af kategoriseringen, der er interessant. *"Kategorisering kan være mere betydningsfuldt for de(n) kategoriserede end for de(n) kategoriserende. Vores kategorier behøver ikke have virkelige konsekvenser for de mennesker, de referer til, for at have konsekvenser for os"* (ibid: 111). Kategoriserings konsekvenser fører tilbage til sondringen mellem nominelle og faktiske dimensioner, hvor det nominelle omfatter den måde, gruppen eller kategorien diskursivt defineres på, mens det faktiske drejer sig om, hvordan medlemmer faktisk opfører sig eller bliver behandlet på (ibid: 112). Jeg bruger derfor yderlige kategoriseringerne, som redskab til at forstå hvordan moderskabsidealet og præstationssamfundet er med til at påvirke og lave en potentielt intervention i de hjemmepasser mødres liv. Her vil fokus være på hvis og hvordan det påvirker det hjemmepasser mødres identitet at blive kategoriseret.

Symbolisering

At være en del af en gruppe og heraf den tilhørende gruppeidentifikation forudsætter pr. definition, at medlemmer anser hinanden ud fra minimum et lighedsmål (ibid: 135). Ligeledes gør dette sig gældende i kategoriseringen, da dem som kategoriseres, har et identifikationskriterium til fælles. Deri ligger også en forståelse af, at forskelle også findes i grupper og kategorier. Jenkins mener, at for at kunne forstå den kollektive identifikations konstans, så skal identifikationens symbolske dimensioner også belyses (ibid.). Han beskriver det som at: *"Symboliseringer af fælleskab er paraplyer, under hvilken mangfoldigheden kan blomstre. De er masker, bag hvilke en betragtelig grad af heterogenitet er mulig"* (ibid.). For Jenkins er disse paraplyer en begrebsliggørelse af en nominel identifikation dvs. den er altid symboliseret om det så er i sproget, visuelt, musikalsk osv. (ibid.). Lighed i de kollektive identiteter er en social konstruktion og som stammer fra "en

minimumsgrad af fælles symbolsk repertoire" (ibid.). Det at høre til i et fællesskab konstrueres altså symbolsk, og individerne med den pågældende kollektive identitet organiserer deres liv i overensstemmelse hermed, hvortil repertoiret har konsekvenser (ibid.). Så selvom symboliseringer er en nominel identifikation, så er det også en faktisk identifikation, da disse har konsekvenser. Samtidig så argumenter Jenkins også for, at det at høre til i et fællesskab konstrueres symbolsk, som en reaktion og værn mod udefrakommendes kategorisering. *"På denne baggrund hævdes forskelligheden og ligheden konstrueres symbolsk: Det er i betragtning heraf, at en fællesskabsidentitet er nødvendigt"* (ibid: 144). Mening skabes og findes i identifikationen. Samtidig er identifikationens symbolisering med til at skabe baggrunden for den nødvendige abstraktion af individer og kollektiver samt forholdet mellem dem, hvilket er det grundlæggende forhold i et samfund (ibid: 146). Dette gøres ved, at individer i et samfund simpelthen forestiller sig i bestemte kontekster og med bestemte hensigter, at de mere eller mindre er ens, hvortil individuel uensartethed og kollektiv ensartethed findes i både i et samfund, men også i kollektive identiteter (ibid.). For at kunne forstå den kollektive identifikations konstanter, så har jeg i dette speciale valgt at fokusere på ligheder og forskelle mellem forskellige kollektive identiteter som eksempelvis mor og far, hjemmepasser og institutionsbruger osv.

Grænser

I Jenkins sondring mellem det nominelle og faktiske identitet, bliver identitet til et praktisk spørgsmål om individers handlinger. Selv om individer indenfor en kollektiv identitet ikke tænker det samme, så skal der være en indbyrdes og konsekvent lighed i det de gør. Dvs. selv om det kollektive ikke forudsætter enighed, så skal der være en vis grad af regularitet. Dette betyder, at alle medlemmer skal være indforstået med de "regler", der er for at kunne organisere gruppen. Regler skal her ikke ses som en nedskrevet bevidst formulering, men mere som *"sædvaner for interaktionen (som) definerer interaktionens grænser og tillader, at begge sider kan deltage under forudsætning af, at de har det til fælles, at der eksisterer blot et mindstemål af konsensus om acceptabel adfærd"* (ibid: 125). Identitetsgrænser er ikke tingsliggjorte, men skal forstås som bindestregen mellem indre-ydre-dialektikken. Med andre ord er det ikke en territorial grænse eller en fysisk grænse. Identiteten er grænsen og derfor er grænserne relationelle i den forstand at de både forbinder og adskiller samtidig den ene og den anden side (ibid: 144-145). Fordi du er den du er, så er du ikke andre. Fordi du tilhører denne gruppe, så tilhører du ikke denne anden gruppe. Fordi du er kategoriseret her, kan du ikke kategoriseres der. Denne forståelse af grænser vil jeg bruge til at undersøge de hjemmepassernes egen identitetsforståelse ud fra ligheder og

forskelligheder inden for institutionerne familie og forældreskab hvortil jeg uddyber Jenkins begreb med Margareta Bäck-Wiklund perspektiv på familie og forældreskabet.

Grænser er en anden side af Jenkins begreber, institutioner og organisationer, som har en central placering i Jenkins teori. Ifølge Jenkins er institutioner en integreret del af den sociale konstruktion af virkeligheden, hvor individer både træffer beslutninger og tilpasser deres adfærd i henhold til og på basis af (ibid: 159). Institutionerne er skabeloner for, hvordan tingene bør gøres, men de skal også legitimeres, hvis næste generation skal kunne efterleve den pågældende institution (ibid: 161). For Jenkins er kollektive identiteter institutionaliserede dvs. de er måde at være og gøre tingene på (ibid: 165). Heri ligger også at institutioner indebærer social kontrol, men at den primære form for kontrol er at det er vanskeligt blot at forestille sig at gøre tingene anderledes (ibid: 160). Det er kun hvis institutionaliseringen ikke er fuldendt eller effektiv, at yderligere kontrolprocesser, som eksempelvis sanktioner, vil være nødvendige. Begrebet institution vil jeg bruge til at dykke mere ned i konsekvenserne af hjemmepassernes valg om hjemmepasning, samt hvilken betydning konsekvenserne har for deres identitet. Derudover vil jeg også bruge det i sammenspil med Bäck-Wiklund og Aarseths perspektiv til at undersøge hvilken betydning hjemmepassernes organisatoriske medlemskaber i eksempelvis familie, ægteskab osv. har for deres identitet i forhold til at være hjemmepasser.

Margareta Bäck-Wiklund - Senmoderne forældreskab

I forhold til at betragte moderskabet i forbindelse med de hjemmegående mødres identitet, mener jeg, at det er interessant at trække på Margareta Bäck-Wiklund perspektiv på det senmoderne familie og forældreskab. Jeg finder det interessant at arbejde med Bäck-Wiklunds forståelse af moderskabet, fordi hun kombinere moderskabsidealer sammen med de senmoderne vilkår i samfundet samt hvilken betydning det har for individers identitet. Samtidig giver Bäck-Wiklunds begreber mulighed for at udfolde nogle af Jenkins begreber, hvilket har været med til at give et skarpere fokus i specialet. Jeg vil derfor, i mit analytiske arbejde, bruge hendes forståelse til at undersøge forældreskabet og moderskabet ud fra de interviewede kvinders udsagn samt hvilke forestillinger de har herom i forhold til kvindernes identitet.

Forestillinger om moderskabet

Bäck-Wiklund (2001) undersøger, hvordan kvinders identitet og roller kan forstås i et senmoderne samfund. Ifølge Bäck-Wiklund så opstår problemerne i nutidens familieliv ved, at vi som enkeltpersoner har individuelle projekter og drømme, men at disse skal afstemmes til et fælles projekt (ibid: 3). Ansvar for vores liv, som ifølge Bäck-Wiklund var baseret på fælles værdier og handlingsstrategier, er blevet til individets eget ansvar (ibid.). Livet tager således form efter individers egen handlinger, men disse er meget forskellige, fordi de gøres ud fra forskellige værdisystemer og oplevelser. Bäck-Wiklund mener dette har betydning for vores identitet.

"Det individuella projektet präglas av görbarhet. Vi omhuldar idén om den ständiga progressionen som något positivt och eftersträvansvärt. Identiteten utformas i vardagens ständiga problemlösning. Den blir därmed också anmärkningsvärt öppen, osäker, instabil och i ständig rörelse, i motsats till den traditionella identiteten, som är enhetlig och sammanhängande. Med mångfalden och öppenheten och de många möjligheterna är inte framtiden längre förutbestämd och förutsägbar och den blir aldrig "färdig"" (ibid: 3).

Mangfoldigheden og åbenheden har især konsekvenser for familielivet og dens organisering. At få og opfostre et barn bliver et af de mange mulige projekter et individ kan vælge og her sammensmeltet mænd og kvinders individuelle projekt til et fælles familieprojekt (ibid:4). I indledningen under afsnit præstationssamfundet skrev jeg at børn begrænser individets muligheder for at leve op til præstationssamfundets forventninger og dyder, hvilket Bäck-Wiklund mener er med til at skabe frustration og ambivalens (ibid: 4). En familie er en social enhed, hvor mennesket skal fungerer som en helhed og som er baseret på udvidet solidaritet og individets egne interesser og vilje er, ifølge Bäck-Wiklund, underordnet de fælles interesser i familien (ibid.). I den traditionelle familieideologi, hvor kvinden var underlagt og afhængig manden, havde kvinder ofte ikke noget valg i deres relation til familiens struktur og forhold. I det nutidige samfund kan kvinder frit vælge at indgå i relationer og vedligeholde dem på andre vilkår (ibid.). Som Bäck-Wiklund skriver: *"Hon måste lära sig att konstruera en reflexiv självuppfattning som samtidigt inkluderar moderskap, kärlekspartner och yrkesliv."* (ibid.). Dette har stor betydning for forholdet mellem mænd og kvinder samt forståelsen af hinandens roller i familien: *""Män och kvinnor måste som individer mötas på lika villkor. Det ställer föräldraskapet och familjelivet i en speciell dager, ty män och kvinnor blir mödrar och fäder och de gemensamma barnen måste inordnas i de individuella livsprojekten"* (ibid: 5). Dette kan virke som et umuligt fundament at bygge et

fungerende samliv på, hvortil Bäck-Wiklund videre analyserer på familien, som en meningsskabende kontekst ud fra en kvalitativ undersøgelsen baseret på 32 familier (ibid: 7).

Kønsstrukturer i familielivet

Ved hjælp af begrebet livsplanen afdækker Bäck-Wiklund, hvordan moderniteten trænger ind i familien. I undersøgelsen relaterede en stor del af familiemedlemmernes samtaler sig om livsplanen, som var under konstant forandring (ibid: 7). I samtalerne er begge køn enige om: " (...) att familjen, med särskilt fokus på *barnen*, är det viktigaste i deras *individuella projekt*" (ibid: 8). Dog ses der en stor kønsforskel i forhold til, hvilke handlinger de gør for at realisere familieprojektet. I undersøgelsen viser det sig blandt andet ved at kvinder tager ansvar for den direkte pleje, hvor mænd i stedet for tager sig af familiens økonomi, boliger osv. (ibid.). Mændenes pleje er på den måde indirekte. Dette finder jeg meget interessant i forhold til hvordan informanterne i dette speciale vil beskrive hvordan de hver især bidrager til realiseringen af familieprojektet. Især fordi det betoner en forskel i forældreskabet, hvortil dette kan forklare hvorfor det er kvinderne, der påtager sig rollen som hjemmepasser. For at uddybe dette, vil jeg blandt andet gøre brug af begrebet kropsliggjort. Ligesom Jenkins mener Bäck-Wiklund også at være kropsliggjort er en essentiel element i forhold til identitet. "*I det senmoderna samhället är hållningen till den egna kroppen och dess formbarhet en aspekt av identiteten och ett möjligt individuellt projekt. Kroppen blir på en och samma gång ett objekt för eget skapande och andras åtrå*" (ibid: 10-11). Jeg vil bruge begrebet til at forstå, hvordan informanternes kroppe herunder køn og den identitet som den medfører, er med til at skabe og udvikle deres egen forståelse og forventninger til moderskabet og deres identitet som hjemmepasser.

Helene Aarseth - Idyllisering af hjemmelivet

Med sin forskning af hjemmegående overklassekvinder laver Helene Aarseth et begrebsapparat, som bruges til at undersøge og argumentere for, at det der driver den kønskomplementære familiekultur i de øverste niveauer af erhvervslivet, ikke kun er en praktisk tilpasning, men også svar på de følelsesmæssige investeringer af disse job.

Ifølge Aarseth er den kønskomplementære familiekultur et produkt af kapitalismens borgerskab, hvor familien blev inkarnationen af skønhed, stabilitet og harmoni, en slags paradisisk tilstand (2014: 205). Dette paradis blev holdt skarpt adskilt fra den grimme og beskidte verden, hvilket er

institutionaliseret i det moderne kønsarrangement, hvor *"kvinnenes livsprosjekt er knyttet til en dyrkning av hjemmet og moderskapet, mens mennenes er rettet mot konkurransen der ute"* (ibid.). Ifølge Aarseth så udnyttes kvindernes investering af mændene ved, at han høster fordelene herved. Men i de seneste årtier er den kønskomplementære familiekultur gradvist bliver nedbrudt i det vestlige samfund, hvortil Aarseth er interesseret i at undersøge, hvorfor der stadig ser ud til at eksister en kønsromantik. Dette gør hun ved at interviewe 20 familier, hvor kvinderne havde eneansvaret for børnene og stod for at organisere deres hverdag efter børnene og familiens behov (ibid: 207). Ud fra interviewene udviklede Aarseth et begrebsapparat, som jeg vil bruge i dette speciale til at undersøge den potentielle kønskomplementære familiekultur hos kvinder, som hjemmepasser.

Romantisering af hjemmet

Aarseth beskriver hvordan kvinderne alle har en højere uddannelse og de alle arbejder indenfor deres felt indtil de forlader dette forbindelse med at få børn (ibid: 207). Romantiseringen af hjemmet og familielivet begynder med deres fortællinger om deres første barn. Da de fik deres første barn skete der noget med dem. De beskriver det som om at en helt ny vidunderlig verden åbner sig for dem (ibid: 208). I forbindelse med deres moderskab sker der en omprioritering og forandring af deres værdier. De ligger vægt på det menneskelige, det som Aarseth kalder "humane sider". De bruger deres tid på mennesker og de oplever at det, de ser som behageligt eller værdifuldt, ikke altid får samme anerkendelse fra andre, hverken økonomisk eller på andre måder (ibid: 209). Hjemmet får i den forstand en signifikant betydning, hvor de humane sider dyrkes og trives og hvor kvinderne og deres familier finder ro mod den stressede verden. Det bliver deres tanker og lyspunkt i deres liv og hverdag. Kvindernes fokus på zen-tilstande, biodynamiske fødevarer og naturlige materialer og deres handlinger heromkring er en imaginær udvikling i hverdagen.

"De fortryller og forgyller de daglige gjøremål, de menneskelige relasjonene og hjemmets atmosfære (...) Fortryllelsen er en del av et strev og lengsel etter å skape og bevare "det vidunderlige", det som for disse familliene fungerer som et ankerfeste og en sjerming fra udbyttejaken" (ibid: 214-215)

Dette finder jeg især relevant til at undersøge hvilke betydning hjemmet og familien har i forhold til hjemmepassernes valg og hvilken værdier de tillægger hjemmet og deres liv som hjemmepasser. Ifølge Aarseth har kvinden en unik rolle i at romantisere hjemmet, fordi de med deres handlinger er

med til at skabe denne afskærmning. Hun kalder det for den kvindelige hjemskaber, fordi det er deres handlinger og deres rolle, som skaber hjemmet og dens rolle i familiens liv. Samtidig giver kvindens rolle også mulighed for at manden kan påtage sig en mere dominerende rolle i erhvervslivet. *"Det disse kvinnene driver med, er nettopp å skape dette andre som mennene kan komme hjem til og som de kan næres av: en fredfylt oase som må holdes adskilt fra og beskyttet mot finanjobbenes usunne og destabiliserende manier"* (ibid: 214). På den måde fastholder og romantiserer kvinderne og mændene den kønskomplementære rollefordeling i familielivet, som kendes fra kapitalismens borgerskab.

Metode

I dette kapitel redegøres der for den metodiske fremgangsmåde i forbindelse med indsamling af empiri. Herunder vil jeg også redegøre for min håndtering af det empiriske materiale og min analysestrategi.

Valg af interview som metode

Jeg har valgt at bruge det kvalitative casestudium som forskningsstrategi, da jeg ønsker at tage afsæt i kvalitative interviews, hvor fokus er på at lave en in-depth undersøgelse af fænomenet hjemmepasser mødre (Antoft et al. 2012: 29-33). I forhold til den valgte videnskabsteoretiske position, så antager jeg i dette casestudiet, at der epistemologisk er en sammenhæng mellem det social fænomen (hjemmepasser) og den kontekst (arbejdssamfundet), hvori fænomenet udfolder sig. I dette speciale har jeg valgt interview som metodisk fremgangsmåde til indsamling af empiri. Dette er valgt, fordi interview giver mig mulighed for gå i dybden med emnet samtidig med, at jeg får tilgang til informanternes subjektive synspunkter. I forhold til identitetsdannelse og identitetsopfattelse, så vedrører det aspekter af menneskets oplevelsesverden. Her egner interviewet sig godt til at undersøge, hvordan hjemmepasserne oplever deres identitet og giver mig mulighed for at tage udgangspunkt i informanternes egen oplevelser og dykke ned i disse oplevelser (ibid.).

I mit metodiske arbejde med indsamling af empiri, har jeg gjort brug af den adaptive tilgang. Jeg har således gjort brug af et iterativt design, hvor jeg løbende har tilpasset mig nye forhold i feltet i form af empiri og teori og undervejs skiftet blandt andet kriterier for udvælgelse af informanterne, spørgsmål i interviewguide osv. Eksempelvis oplevede jeg, at jeg manglede teoriperspektiver med fokus på hjemmepasning, hvortil jeg tilføjede Aarseth til mit teoriapparat.

Informanterne

I udvælgelsen af informanter, havde jeg et mål om at undersøgelsen skulle være repræsentativ for gruppen af hjemmepassere. I min overvejelser havde jeg fokus på, at det bestemt ikke er alle forældre i Danmark, som har de økonomiske ressourcer til at hjemmepasse. Det afhænger især af den anden partners indkomst. Her kan man fristes til at konkludere, at de fleste hjemmepasserer, er bedre stillet end andre, men dette er ikke nødvendigvis rigtig. Informanterne i mit materiale gør brug af både tilskud til pasning af eget barn, optager SU-lån, har lavet en stor opsparing eller supplerer med bijobs en gang imellem. Man kan også få tilskud til pasning af eget barn hvis man har

sit barn hjemme. Cirka halvdelen af kommunerne i Danmark yder dette tilskud⁴ (dr.dk). Jeg valgte, at lave et snit, som hedder, at både kvinder, som modtager og ikke modtager tilskuddet kunne være en del af undersøgelsen.

De udvalgte informanter har som minimum en mellemlang videregående uddannelse. Som jeg nævnte i indledningen, så har 2/3 dele af hjemmepasserne, som minimum enten en eller er i gang med at tage en mellemlang videregående uddannelse, hvortil jeg har valgt dette som kriterie, for at gøre undersøgelsen mere repræsentativt. Ligeledes er alle kvinderne i undersøgelsen etnisk danske. Jeg overvejede om dette var et nødvendigt selektionskriterie, men undersøgelser, som denne fra Rockwoolfonden, viser at 80 % af ikke-vestlige kvinder er i job eller i gang med uddannelse, men efter fem år ægteskab er det kun 64% (2021: 10). Ifølge rapporten, så er der tale om nogle kønsrollemønstre, fordi der i nogle af oprindelseslande er mere tradition for, at kvinder går hjemme end i Norden (ibid: 37). Derfor har jeg valgt ikke at inkludere ikke-etnisk danske kvinder, fordi disse kvinder, er vokset op med et andet forhold til hjemmepasning end etnisk danske kvinder.

Nedenstående er der en kort præsentation af hver informant for at give læseren et overblik over, hvem disse kvinder er:

Andrea

Andrea er 33 år, gift med Sebastian og har to børn, hvoraf den ene er næsten 3 år og den anden er 7 måneder. Andrea er uddannet kriminolog og skrev sit speciale samtidig med, at hun hjemmepassede den ældste. Andrea har ingen indkomst og de lever af Sebastians indkomst. De bor i hus i Odder, hvor Sebastian også arbejder som IT-teknolog. Hun har hjemmepasset begge sine børn, indtil den ældste blev 2 år og 10 måneder. Hun er på ubetalt barsel med den yngste og har planer om at hjemmepasse ham, når barslen er slut.

Ella

Ella er 36 år gammel og bor på Fyn med sin mand Keld og to børn, på 4 og 1,5 år. Ellas mand er uddannet gymnasielærer. De flyttede til Fyn fra København for 3 år siden og det var i forbindelse med flytningen at Ella blev hjemmepasser. Ella er uddannet antropolog i 2012 og fik herefter et arbejde hos en virksomhed som hun blev i, indtil de flyttede til Fyn. Efter barslen med deres første

⁴ I 2017 var det højeste tilskud på 7582 kr før skat og det laveste 1866 kr (dr.dk)

barn, begyndte Ella at arbejde igen indtil deres ældste var 1,5 år, hvorefter de valgte at tage hende ud af vuggestuen. Deres yngste har aldrig gået i institution.

Klara

Klara er 35 år og bor sammen med sin mand Tim og deres to børn på 5 år og 8 måneder på Sjælland ude på landet. Klara er uddannet fysioterapeut og Tim er kommunalansat i teknik - og miljøafdelingen. Deres datter på 5 år har tidligere gået i institution, indtil Klara gik på barsel med deres mindste barn. Hun var på barselsorlov under interviewet, men har efterfølgende fået orlov uden løn i et år efter barslen, hvor hun hjemmepasser begge børn.

Miriam

Miriam er 30 år gammel og bor i Midtjylland med sin mand og to børn, på 4 og 6 år. Miriam er uddannet pædagog og har arbejdet som pædagog siden 2016. Miriams mand er leder i en bank. Miriam hjemmepasser sin yngste imens den ældste går i skole. Miriam gik ned med stress og begrundet det med at hun ikke kunne gøre sit job ordenligt grundet rammerne samt at deres familieliv var presset med to fuldtidsjobs. Efter en sygemelding på et år besluttede de at tage deres yngste ud af børnehaven.

Pernille

Pernille er 40 år gammel og bor i København med sin kæreste og datter på to. De venter deres andet barn. De bor til leje. Hun er uddannet jurist og har arbejdet det samme sted de sidste 13 år, hvor hun efter barsel havde udsigt til en lederstilling. Efter endt barsel har hun forsat haft sin datter hjemme og har planer om det, så længe det giver mening. Pernille har en privat pasningsordning med en veninde fra mødregruppen, hvor de skiftes til at være sammen med børnene og dermed får penge for pasning.

Sara

Sara er 29 år og bor sammen med sin mand Mikkel og to drenge på 2 og 1 1/5 år. De bor i hus på Fyn. Deres børn har aldrig gået i institution. Sara har en kandidat i kommunikation og har arbejdet i to år inden hun fik sit første barn og er ikke vendt tilbage til arbejdsmarkedet siden. Mikkel skriver en Ph.d. Hun har i en periode på 3 måneder, hvor Mikkel tog barsel, arbejdet som skolefotograf, men ellers er det hende som primært går hjemme med børnene.

Trine

Trine er 30 år, bor sammen med sin kæreste og deres to børn, hvor den ene er 5 år og den anden er 3 år. Trine er i gang med at læse sin kandidat som gymnasielære. Trine har fået begge sine børn under uddannelse. De bor til leje på Sjælland. Trines kæreste arbejder som ingeniør og udover hans indkomst får Trine udbetalt SU og SU-lån. Trine har hjemmepasset sin ældste indtil hun blev 3 år, hvorefter hun i en periode brugte børnehaven meget sparsomt og de har fornyligt meldt hende ud igen. Deres yngste har aldrig gået i institution.

Interview - før og efter

Informanterne blev fundet gennem gruppen *Moderne hjemmepasser forældre*, på facebook. Gruppen har omkring 14.300 medlemmer. Her lavede jeg et opslag, hvor jeg beskrev hvad specialet omhandlede i grove træk samt de praktiske informationer for interviewene (Bilag 1). Mange havde lyst til at deltage, så jeg valgte 7 vilkårlige informanter, der levede op til de valgte krav. Antallet af informanterne blev valgt ud fra at interviewene var lange og dybdegående. Interviewene varede mellem 1-2 timer, hvortil jeg efter empiriindsamlingen konstaterede, at jeg med de 7 interviews havde fået tilstrækkelig indsigt i deres liv samt en dybdegående og nuanceret viden.

Jeg havde oprindeligt besluttet, at interviewene skulle foregå fysisk i de forskellige informanternes hjem eller i et offentlig rum, hvor de følte sig komfortable. Emnet kan være følsomt for mange især fordi det er meget holdningspræget. Men grundet Corona valgte jeg, at interviewene skulle foregå online over facetime. Dette gjorde det muligt, at foretage interviewene, hvor jeg også kunne se informanterne og hvor de var i en komfortable omgivelser, da de var i deres eget hjem. Til trods for omstændighederne, var det min oplevelse, at informanterne følte sig tilpasse og de delte alle meget private informanter og tanker med mig, hvortil jeg synes at lykkedes at skabe en uformel og tryk ramme for interviewene. Fem af interviewene blev udført imens kvinderne var alene hjemme og uforstyrret, mens to af interviewene var imens børnene hjemme. Dette var en smule forstyrrende for kvinderne, hvortil jeg blev nødt til at gentage et par af spørgsmålene.

Forud for interviewene havde jeg kort skrevet med kvinderne. Jeg besvarede deres praktiske spørgsmål og jeg fik bekræftet, at hver enkelt kvinde levede op til de selektionskrav, jeg på forhånd havde valgt, samt fik et større indblik ind i hvem de er. Her uddybede jeg også min egen situation i og med, at jeg, under specialeskrivningsprocessen, også har hjemmepasset min søn. Dette gav en tydelig ro for kvinderne og samtidig henviste informanterne også flere gange til min egen situation,

i form af en fælles forståelse af deres valg. Jeg har brugt min egne oplevelser og viden om emnet i form af forforståelse i processen, hvilket har præget retningen og de valgte teorier og snit i specialet. Dette er ikke en svaghed, men et vigtig aspekt i forhold til at læseren kan vurdere undersøgelsen rehabiliteret og validitet. Samtidig tager dette speciale udgangspunkt i den hermeneutiske videnskabsteori, hvor forskerens forforståelse af emnet og subjektet er et aktivt redskab i undersøgelsen. Det er netop i mødet mellem min forforståelse, udmundet i de valgte teorier og beskrivelse af konteksten, og hjemmepassernes forståelseshorisont, at fordomme og forståelserne bliver udfordret og revurderet. For mig som forsker, har min forudindtaget viden om emnet, dog også betydet, at jeg har været ekstra opmærksom i interviewene og analyseprocessen på mine egne oplevelser og hvor meget disse fylder i forhold til kvindernes egne oplevelser. Eksempelvis oplevede jeg, at flere af kvinderne gerne ville høre min identificering af gruppen hjemmepasser og de værdier jeg tillægger dem. Jeg var meget påpasselig med ikke at tilkendegive min egen forståelse før efter de selv havde besvaret spørgsmålet

I forbindelse med interviewene er det relevant at nævne præmissen om, at jeg som interviewer har haft samme køn som informanterne. Dette kan både være en hindring og en mulighed i forhold til at frembringe viden. Ifølge norsk kønssociolog Karin Widerberg, så opstår der et kønsfælleskab i interviewsituationen, fordi begge parter går ud fra, at de via deres fælles køn har en fælles forståelse (1992: 63). Dette kan være positivt fordi informanten vil have større sandsynlighed for at fortælle om oplevelser og tanker, som de ikke ville have fortalt en mandlig interviewer (ibid.). Det kan også negativt i den forstand, fordi den interviewede kan undlade at fortælle om oplevelser, der opfattes som naturlige eller selvsagte eller ligefrem skamfuldt for kvinder (ibid.).

Interviewguide

Jeg udarbejdede en semistruktureret interviewguide (Bilag 2), hvor jeg har inddelt mine spørgsmål ud fra emner, som jeg i dette afsnit vil gennemgå. Ved at lade de samme temaer være styrende i interviewene, har jeg skabt grundlaget for gode sammenligningsmuligheder i forhold til analysen samtidig med, at informanterne også havde mulighed for at selv at være styrende i interviewet. Ulempen ved det semistruktureret interview er, at det ikke tillader intervieweren at forfølge interessante emner, der ikke har været forudset, da interviewguiden blev udarbejdet. Dette oplevede jeg dog ikke som et problem, da jeg gav informanterne plads ved at lave åbne spørgsmål og samtidig give dem mulighed for at tage styringer i forhold til hvad de fandt vigtigt i deres forståelse af hjemmepasning. Under interviewene gjorde jeg brug af interviewguiden, men samtidig lod jeg

også informanterne til en vis grad bestemme retningen, så interviewene fik lov til at udvikle sig naturligt. Interviewene er således ikke ens, men jeg brugte interviewguiden til at sikre, at de valgte temaer blev berørt i takt med interviewenes naturlige gang. Kvinderne fik på den måde lov til at bevæge sig udover interviewguiden, men stadig indenfor de relevante emner og temaer.

Inddelingen af interviewguiden ud fra temaer har, udover sammenligningsgrundlaget, også gjort undersøgelsen mere stringent og gennemsigtig, hvortil jeg har højnet den interne reliabilitet samt den interne validitet og målevaliditeten. Målet med temaerne har også været at få kendskab til kvindernes oplevelser, erfaringer og identitetsforståelse. Under hvert tema operationaliserede jeg uddybende spørgsmål, som var ment som punkter, jeg gerne ville komme omkring under interviewene, men som jeg ikke nødvendigvis skulle følge. I alle interviewene oplevede jeg, at kvinderne var meget åbne og havde meget at sige, hvortil temaerne ligeledes heller ikke blev fulgt slavisk, men det var gode holdningspunkter og hjalp mig med at sikre en ensformig vej i alle interviewene.

Da jeg udformende spørgsmålene og temaerne tog jeg udgangspunkt i den valgte teori samt tidligere forskning. Jeg har været gennem en spændende proces, hvor især vejledermøder og gruppemøder med mine medstuderende har rykket til min egen forforståelse af fænomenet *hjemmepasser*, hvilket ligeledes har været med til at forme interviewguiden. Eksempelvis havde jeg ikke tænkt det økonomiske perspektiv med ind i konteksten i forhold til kvindernes identitet inden speciemøderne, men har valgt at lade nogle spørgsmål omhandle det økonomiske og den påvirkning det har på kvindernes identitet.

Jeg indledte interviewene med at definere situationen for informanten i forhold til formålet med interviewet, hvad lydoptagelsen skal bruges til, hvem jeg er osv. I det følgende vil jeg give læseren et indtryk af de overordnede temaer samt underspørgsmålene knyttet hertil i interviewguiden:

Baggrund

Jeg startede selve interviewet med at bede kvinderne om at fortælle om dem selv. De brede spørgsmål hertil havde fokus på at få indblik i interviewpersonernes privatliv (børn, civilstatus, uddannelse, bosted) og herefter uddannelse og tidligere arbejdsstillinger samt partnerens uddannelse og jobsituation. Ud over, at disse spørgsmål giver mig en essentiel viden i forhold til kvindernes

situation og identitet, så giver spørgsmålene også en rolig og nem indgang til interviewet, som gør situationen mere afslappet.

Identitet (før, under og efter)

Under dette tema forsøgte jeg at få indblik ind i den enkeltes kvinde identitet før, under og også efter deres valg om at hjemmepasse. De fleste spørgsmål tog udgangspunkt i Jenkins teori om identitet, men også arbejdssamfundets værdier. Spørgsmålene omhandlede deres valg om at være hjemmepasser, hvordan det er være hjemmepasser, hvordan identificere de sig selv, forestillinger om deres liv inden og efter de fik børn og forestillinger om deres liv efter hjemmepasning. Spørgsmålene lød blandt andet. Formålet med disse spørgsmål var at høre hvordan kvinderne identificere sig selv i deres valg samt hvilken værdier de tillægger at være hjemmepasser.

Kønskonstruktioner

Dette tema havde til formål at undersøge, hvordan kvinderne oplever deres valg om at hjemmepasse ud fra kulturelle forventninger til deres køn samt hvordan kønskonstruktioner har indflydelse på deres valg. Her spurgte jeg ind til kvindernes egne forståelse af kvindeidealet og moderskabsidealet samt forskellen mellem at være mand og kvinde i forældreskabet med udgangspunkt i valget om at hjemmepasse. Disse spørgsmål var især relevante til at forstå kompleksiteten i rollefordelingen i informanternes familier samt dykke ned i hvordan deres roller og forståelse heraf har indflydelse på deres identitet. Temaet tog udgangspunkt i Bäck-Wiklund teori og undersøgelse samt Jenkins begreb om kropsliggørelse.

Gruppeidentifikation

Under teamet gruppeidentifikation havde jeg fokus på informanternes egne forståelse af deres identitet. Jeg tog udgangspunkt i Jenkins begreb om gruppeidentifikation. Jeg spurgte ind til om de var medlem af nogle fællesskaber samt hvilken betydning disse fællesskaber havde for dem. Andre spørgsmål gik på hvilken værdier hjemmepassermiljøet har samt hvordan andre kvinder, som ikke hjemmepasser, reagerede på informanternes valg. Formålet var at få kvinderne til at sætte ord på hjemmepassermiljøet og dermed den gruppeidentifikation, som informanterne identificere sig med samt hvordan grænserne for medlemskab er med til at definere dem selv.

Kategorisering

Informanterne blev i interviewet også spurgt ind til den offentlige retorik omkring hjemmepassere herunder stereotypificering af hjemmepassere. Her bad jeg informanterne forholde sig til specifikke ytringer omkring dem som hjemmepasser samt hvordan de selv tror, andre mennesker ser dem. Ligeledes spurgte jeg ind til tvivl omkring deres valg baseret på kategoriseringer og deres nære omgangskreds ytringer.

Afslutning

Som afslutning på interviewet bad jeg kvinder beskrive, hvad der skulle ske, når de var færdige med hjemmepasse. Interviewet blev afsluttet med en debriefing, hvor jeg spurgte om de havde flere kommentarer eller andet de ønskede at sige.

Databearbejdning og analysestrategi

Jeg forberedte det empiriske materiale til analysen ved at transskribere de optagede interviews. Dette gav mig mulighed for at arbejde med materialet meget dybdegående og samtidig har selve transskriberingsprocessen udgjort det første skridt i den analytiske proces. .

Jeg har valgt, at transskribere udsagnene i skriftsprogstil frem for talesprogstil i den forstand, at jeg ikke transskriberede hyppige gentagelser, talord som "øhm" og "øh", samt dimensioner af den mundtlige interviewsamtale som pauser og følelsesudtryk som latter. Disse valg er baseret på min videnskabsteoretiske position og dermed den valgte analysestrategi, hvor formålet ikke er en detaljeret sprog- eller konversationsanalyse, men derimod en analyse af meningsfortolkning (Kvale & Brinkmann 2015: 240). For at sikre kvindernes anonymitet har jeg ændret deres navne samt deres mænds og børns navne. Jeg har lig 1eledeles ikke angivet hvilket lokalområde, de er bosat i.

I min videre bearbejdning af interviews ønskede jeg en metode, hvorpå jeg kunne reducere tekstmaterialet til mindre meningsenheder, hvortil jeg valgte at benytte kodning som en del af min analysestrategi. Kodning giver mulighed for at tage udgangspunkt i den hermeneutiske tilgang ved at bidrage med beskrivelser og forståelse for meningsindholdet i informanternes udtalelser. Samtidig har denne tilgang 'tvunget' mig til at blive fortrolig med detaljerne i materialet, hvilket har givet mig en stor oversigt over materialet. Kodningen af det empiriske materiale er foretaget i programmet Nvivo. I overensstemmelse med specialets adaptive teori, har kodningsarbejdet været en vekselvirkning mellem empiri og teori, hvor jeg har kigget på deres historier, men har brugt både

åbne og teoriedrevet kodninger (Layder 1998: 52-53). Kodningsprocessen startede, som skrevet, allerede under transskriberingen, hvor jeg benyttede åben kodning, da jeg udviklede kodninger gennem aflæsning af materialet (ibid.). Her udarbejdede jeg blandt andet kodningen *Børnesyn*, da alle kvinderne i deres beskrivelse af deres egen rolle som mor lagde vægt på et bestemt børnesyn. Dette børnesyn er en af grundelementer i relationen til andre hjemmepassere, hvorved de igennem børnesyn grupperer dem selv og finder fælles bånd med andre. Herefter blev min kodning teorigstøttet (ibid.). Denne vekselvirkning har tilvejebragt en bredere forståelse af de hjemmepassers kvinders oplevelser, hvilket har bidraget til en mere nuanceret besvarelse af problemformuleringen.

Analysestrategien er baseret på de anvendte kodninger samt de mønstre, der er forekommet på tværs af de empiriske materiale. De opstillede koder har dermed struktureret analysen og dennes temaer. Under hvert tema, er der tilknyttet en række undertemaer, der relaterer sig dertil. Denne struktur understøtter fortolkningsarbejdet, hvor fokus er på de hjemmepassers mødres egen forståelse af sig selv samtidig med at disse forstås og rekonstrueres indenfor specialets teoretiske univers. Det er i mødet mellem disse forståelser, at jeg vil undersøge informanternes identitet. Analysen vil derfor, under hvert tema, tage udgangspunkt i de hjemmepassers mødres egen forståelse og oplevelse af deres valg og identitet. Disse sammenlignes med de andre informanternes oplevelser, men også den strukturelle ramme omkring individer, som i dette speciale er defineret i teori afsnittet

Analyse

Et af specialets ambitioner har været afdække valget om hjemmepasning. Tanken bag dette har været, at informanternes valg og begrundelsen heraf, kan give en dybdegående indsigt i deres identitet.

Hvorfor hjemmepasning?

Mit første spørgsmål til hver kvinde, som jeg interviewede, var, hvorfor hjemmepasser du?

Kvinderne har alle flere bevægelsesgrunde. Fælles for dem alle sammen har dog været, at det ikke har været planlagt. Under deres fortællinger, beskriver de alle sammen, at planen inden og under graviditeterne med deres første barn, langt fra var at hjemmepasse. De havde alle sammen en forestilling om, at de fik barnet, gik på barsel i 9-13 måneder og derefter skulle de tilbage på arbejdsmarkedet og børnene skulle i institution. For Trine bliver det tydeligt lige inden, at hendes børn skal starte, at hun overhovedet ikke har lyst til at sende dem af sted.

"Jeg skulle slet ikke holde barsel og hun skulle starte, når hun var 9 måneder. Så kunne jeg godt se, at det havde jeg overhovedet ikke lyst til faktisk" (Trine).

Andrea har samme oplevelse, men beskriver det som et slags overgreb mod sig selv, hvor alt i hende skrider, at hendes søn slet ikke er klar til institutionslivet.

"Så fik han plads i vuggestue og det kunne jeg mærke. Det kunne jeg slet ikke forlige mig med. Alt i mig skreg, han er ikke klar. Han skal ikke af sted" (Andrea).

For Klara har de givet institutionslivet en chance, men de oplever, at institutionslivet ikke er for deres barn.

"Vores ældste datter har altid været meget sensitiv og vi har ikke oplevet at havde det bedste (...) institutionsliv, kan man sige. Altså det har det været enormt hårdt for hende og derfor også enormt hård for os som forældre" (Klara).

Kvindernes valg kan dog ikke reduceres til manglende lyst eller dårlige oplevelser med institutioner og som interviewene skrider frem, bliver det mere og mere tydeligt, at deres valg og processen op til valget, er mere kompliceret og omfangsrigt end de overstående begrundelser.

Institutionskritik

Et af de temaer, som gik igen i alle interviewene, var institutioner og brugen heraf. I interviewene blev det tydeligt, at kvinderne har et negativt syn på forholdene i de danske institutioner. Kritikken baserer sig bl.a. på normeringer og selve rammerne.

"Vi kunne ikke helt se, hvordan tre-fire pædagoger kunne imødekomme 12 så små børns behov på en gang" (Sara).

"Altså der er selvfølgelig flere ting i det, fordi jeg synes heller ikke rammerne er som de bør være. Det tror jeg faktisk ikke, der er nogle forældre der føler i dagens Danmark" (Andrea).

Kvinderne i undersøgelsen påpeger alle, at de tilbud som daginstitutionerne tilbyder i forhold til at udlicitere omsorgsarbejdet for deres børn, ikke lever op til de forventninger de har som mødre. For Sara og Andrea er det især konstellationen med mange små børn og for få voksne, hvortil de frygter at børnenes behov ikke bliver imødekommet. Klara, som har brugt institutioner tidligere, mener også, at institutioner ikke kan tilbyde gode nok rammer for børnene. Hun har især oplevet dette på deres eget barn, som har haft det meget svært i institutioner.

"Men jeg tænker også, hvem skal betale den regning for et bar,n der ikke er blevet set i 5 år måske og altså på en daglig basis. og man ved jo ikke, hvilken følger der kommer af det institutionsliv, alt det der foregår lige nu med en lille normering og så videre" (Klara).

Miriam, som selv har arbejdet som pædagog i en børnehave, har på egen krop oplevet, hvordan rammerne i institutionerne, har betydning for, at hun ikke kan give børnene den optimale omsorgspleje.

"Jeg følte, at jeg afleverede mine børn et sted, hvor jeg ikke rigtig følte, at de havde tid til at passe dem. For at tage hen og passe nogle andre børn, hvor deres forældre ikke havde tid til at passe dem, men jeg havde egentligt heller ikke tid til at komme omkring dem alle i institutionen" (Miriam).

Kvinderne nævner dog ikke kun deres egne erfaringer, men bruger også den offentlige debat, der har været i forbindelse med minimumsnormeringer og især diverse dokumentarer om forholdene i dagsinstitutioner, til at argumentere for, hvorfor de ikke bruger institutioner.

"Så synes jeg at institutioner, især vuggestuer og så videre, har bare fået et rigtig dårligt ry. Jeg synes, at mange af de dokumentarer, som har været vist i fjernsynet inden for de sidste par år, har vist en rigtig skræmmende udvikling og hvordan der simpelthen er for få hænder til børnene og hvordan der liver talt grimt til dem" (Pernille).

Under interviewene undrede det mig, at dette fyldte så meget hos kvinderne. Ikke fordi det ikke er relevant i forhold til at forstå deres valg om hjemmepasning, men fordi, at der så mange forældre, som stadig sender deres børn i dagstilbud, selvom minimumsnormeringer og kvaliteten i dagstilbud længe har været et aktuelt emne i den offentlige debat. Ud fra kvindernes egne udsagn, har jeg derfor forsøgt at finde frem til deres kollektive identitet, som hjemmepasser ud fra deres egen institutionskritik. I kvindernes institutionskritik blev det hurtigt tydeligt for mig, at de i deres kollektive identitet som hjemmepasser, havde en fælles forståelse af et større samfundsbedrag i forhold til institutionslivet dvs. det som Jenkins kalder en symbolisering i gruppen. Det er således ikke kun fordi de mener, at kvaliteten af institutionerne er for dårlige, men det er selve ideen om den betydning institutioner får i vores børns liv, som de er uenige i. Deres kritik af institutioner er således også en kritik af en institutionaliseret barndom. Flere gange nævner informanterne, at ideen om, at især institutioner til børn fra 0-3 år er til for børnene og er vigtigt for, at børnene kan udvikle sig, ikke harmonere med deres overbevisninger. Kritikken har dog flere dimensioner. For Trine, og Sara, så er det kritikken af at børn bliver adskilt fra deres forældre.

"Det er rigtigt, når det føles forkert, at ens børn er sammen med nogle hele dagen, der ikke er os" (Trine).

"Og den institution, vi har børnene skrevet op til det. De er rigtig søde og det er en rigtig god institution, men det er bare mindre godt end at være hjemme sammen med sine forældre" (Sara).

Andreas kritik kommer af den gængse ide om, at børn har brug for andre børn for at blive socialiseret med andre børn, når de stadig er små.

"Det er ikke, det har de slet ikke brug for i så tidlig en alder. Når du er 10 måneder eller et år, så har du ikke brug for andre børn på samme måde" (Andrea).

Ellas kritik går dog et skridt længere og mener, at det er den generelle forståelse af, at institutioner er til for børnenes skyld, som ifølge Ella, egentligt er skjul for, at vi alle skal arbejde.

"Så altså, det er jo ikke for deres skyld, at de skal i vuggestue. Det er jo fordi vi skal på arbejde. Det er jo bare en massiv fuldstændig forræelse" (Ella).

Hjemmepassernes kritik af institutioner og af en institutionaliseret barndom skal analyseres i den kontekst som kritikken laves i, hvorved jeg har benyttet mig af Laura Gilliam og Eva Gulløvs forskning om danske institutioner. I deres bog *Civiliserende institutioner - Om idealer og distinktioner i opdragelse* undersøges den opdragelse, der finder sted i danske institutioner. I bogen præsenteres der en række analyser af institutionslivet, hvor de giver et indblik i *"de ambitioner og værdier, der mere overordnet ligger bag den institutionelle organisering af børns liv i det danske velfærdssamfund"* (Gilliam & Gulløv 2012: 9). Forskningen giver et solidt indblik i, hvordan børn, barndom og generelt opdragelse har bevæget sig fra periferien af den almene interesse til at være et centralt samfundsanliggende (ibid: 39). Ifølge deres forskning, så er det blevet et samfundsanliggende ved, at institutionerne, i det danske velfærdssamfund, er blevet redskabet, hvor børn gennemgår en civiliseringsproces og de bliver oplært i civiliserede koder (ibid: 41). Heri ligger også et bestemt syn på børn og familie, da civiliseringsprocessen generelt indebærer en øget adskillelse mellem generationer og hvor det at være barn i stigende grad forbindes med at skulle gennemgå en læreproces i civiliseret opførsel (ibid.). Dette har betydet, at et adskilt familieliv er blevet standardiseret og udbredt, som måden at gøre tingene på, hvilket især er tydeligt i Danmark, da:

"Omfanget og udbredelsen af velfærdsinstitutioner udgør et særlig illustrativ eksempel på de civiliserende instanser, der (...) via mange menneskers handlinger over lang tid er blevet etableret og har ekspanderet og forsat integrerer stadig flere sociale grupper i en omfattende homogeniserings- og standardiseringsbestræbelse" (ibid: 61).

Ved at se informanternes kritik af et institutionaliseret børneliv ud fra samfundskonteksten tydeliggøres det, at kritikken bliver en del af deres kollektive og individuelle identitet. Ifølge

Jenkins er institutioner, i denne kontekst den ikke-fysiske institution *børneliv*, en integreret del af den sociale konstruktion, hvor institutionerne er skabeloner for, hvordan tingene bør gøres (Jenkins 2006: 106). Hjemmepasserne går imod strømmen og dette er med til at definere deres kollektive identitet, hvor det at forholde sig kritisk til institutioner, som den eneste måde, hvorpå børn kan gennemgå civiliseringsprocessen, men også at dette kræver adskillelse mellem forældre og barn, bliver et fælles grundlag i gruppen og dermed også en del af deres individuelle identitet.

Familie- og arbejdsliv

Ud over institutionskritikken lagde kvinderne også vægt på tid, som en vigtig faktor i forhold til at hjemmepasse. De nævnte alle, at deres hverdagsliv og deres tid med deres familie var det vigtigste for dem. Pernille og Ella, som begge arbejdede inden de fik børn, beskriver begge, hvordan hjemmepasning har givet mere tid sammen med børnene, men også i deres hverdagsliv.

"Og plus så gav det også pludseligt mening for vores familieliv i forhold til, at nu er det ikke nogle. Nu behøver vi ikke længere at gå og planlægge fra dag til dag, hvordan får vi hentet hende, fordi vi begge to havde et krævende arbejde" (Pernille).

"Jeg tænker bare på, at hvis det var, som bare sådan skulle hente børn og der og sådan. Det kunne jeg bare slet ikke forestille mig, hvordan mit liv det ville være. Og så er man jo kun sammen i weekenderne. Altså det er jo ikke derfor vi har fået børn " (Ella).

Selvom Andrea ikke nåede at arbejde inden hun valgte at hjemmepasse, så mener hun ligeledes, at hjemmepasning er med til at skabe et godt hverdagsliv og samtidig også et bedre ægteskab.

"Jeg tror også at det er den bedste måde for ægteskabet at fungere på. Jeg tror bare ikke, at det er et særlig harmonisk forhold. Så jeg kan ikke forestille mig at gøre det. Jeg kan simpelthen ikke forestille mig, hvordan man skal få det til at hænge sammen med et fuldtidsarbejde mere" (Andrea).

Fælles for de tre udsagn er, at det er friheden til at have det hverdagsliv og familieliv man ønsker, hvor ro og tid er essentiel for kvinderne. Miriam, som gik ned med stress og fandt det umuligt at kombinere familielivet med arbejdslivet, beskriver dette som friheden til at vælge familielivet til.

"Vi havde egentligt en følelse af, at vi tilpassede vores familieliv, så det passede ind i vores arbejdsliv. Hvor vi egentligt hellere ville have at vores arbejdsliv passede til vores familieliv"
(Miriam).

Hjemmepasning giver kvinderne mulighed for at skabe et hverdagsliv, hvor der er tid med børnene og hvor familielivet og alt hvad det indebærer bliver prioriteret. Dette ser kvinderne som et kæmpe fordel, fordi det giver en ro i hverdagsliv samtidig med, at deres partner kan gøre sit job uden bagkanter. Samtidig har de alle en ambition om, at deres arbejdsliv fremadrettet ligeledes skal planlægges efter familielivet, hvortil alle informanterne udtrykker et ønske om, at de vil være på deltid eller blive selvstændige. I hvert fald indtil børnene blev teenager. Så udover at disse kvinder har en kollektiv identitet, hvor man hjemmepasser, er kritisk overfor institutioner både i forhold til kvaliteten, men også ideen om institutionernes rolle i børns liv, så har de også en lighed i form af ønske om at indrette deres arbejdsliv efter familielivet.

Ligesom med Pamela Stones forskningsresultater, så kan deres valg dog ikke kun reduceres til børn og familielivet. Selvom kvinderne er glade for deres valg om at hjemmepasse, så er det også et ambivalent valg for dem. I interviewene giver kvinderne udtryk for, at de rigtig gerne vil arbejde og at deres professionelle identitet er en stor del af dem.

"Jeg har også lyst til at være en del af arbejdsmarkedet. Jeg har en lyst, absolut, til at komme ud. Jeg har ikke taget en lang uddannelse for ikke rigtig at skulle bruge den. Jeg føler ikke, at jeg er hjemme for min egen skyld, fordi jeg føler, at jeg mangler noget" (Andrea).

"Og jeg er jo også interesseret i på sigt, altså jeg vil jo gerne arbejde" (Miriam).

Ligesom i Stones undersøgelse, så er det ikke muligt for kvinderne at kombinere arbejde og børn, fordi deres alternative vision for deres arbejdsliv ikke stemmer overens med de forventninger og krav, som deres profession og diverse arbejdspladser har. Dette kommer især til udtryk i interviewet med Ella, som har en meget stor lyst til at vende tilbage til arbejdsmarkedet indenfor sin profession, men som finder det helt umuligt, fordi hun ikke kan kombinere det arbejdsliv og familieliv, hun ønsker.

"Altså det ville jo være helt oplagt for mig, at finde et job i eksempelvis socialstyrelse. Der er bare, der er stillinger, men de er bare ikke mindre end 37 timer. Og der er ikke noget, jeg er villig til at gøre" (Ella).

Kvindernes valg skal således også ses i forlængelse af indretningen det danske arbejdssamfund.

Kritik af arbejdssamfundet

Som skrevet, så har kvinderne lysten til at være en del af arbejdsmarkedet, men der er forskel på hvilken forhåbninger, de har til et fremtidigt arbejdsliv. Miriam og Klara, som er henholdsvis pædagog og fysioterapeut, er markant mere positiv i forhold til at kombinere deres familieliv med et fremtidig arbejdsliv indenfor deres felt. De nævner selv, at især muligheden for at kunne skifte mellem forskellige stillinger indenfor deres felt, gør det muligt for dem at kunne skabe mere fleksibilitet i hverdagen, fordi de har mulighed for at arbejde på skæve tidspunkter. Samtidig så er deres valg, om at passe deres børn, taget, fordi et af deres børn har haft en meget hård tid i institution, hvortil valget primært er taget ud fra håbet om at skabe et mere harmonisk hverdagsliv med øje på at hjælpe deres børn. Dog er det ikke muligt, at kunne skabe et hverdagsliv, som de ønsker lige nu, med de krav deres profession og mulige arbejdsstillinger ville kræve af dem. Modsat Klara og Miriam, så oplever jeg, at de andre informanterne er markant mere usikre på, hvilken betydning hjemmepasning har for deres karriere samt har oplevet større frustration i forhold til at prøve at kombinere arbejdsliv og familieliv inden de tog valget om hjemmepasning. Kvinderne påpeger alle, at det vigtigste for dem er familielivet, hvortil de er villige til at blive selvstændige eller tage et job, som vikar osv. for stadig at kunne bibeholde muligheden for selv at administrere deres tid. Pernille, der har arbejdet som jurist i mange år inden hun blev hjemmepasser, sagde i interviewet:

"Jeg vil selvfølgelig gerne tilbage på arbejdet på et tidspunkt. Men det bliver ikke på kompromis med. Altså det bliver ikke på mit barns bekostning" (Pernille).

Selvom Pernille er rigtig glad for sin profession, så er hun villig til at give det op, fordi hendes karriere ville være på sit barns bekostning. Ligesom i Stones undersøgelse, hvor hun konkluderede, at det ikke var kvinderne, som var gammeldags eller traditionelle, men derimod deres arbejdspladser, som ignorere disse kvinders livssituation og forskellige identitet, så oplever Pernille det samme. Inden hun gik på barsel, ønskede hun en deltidsstilling. Til trods for, at hun har arbejdet det samme sted i over 10 år, fik hun af vide, at det ikke kun lade sig gøre med hendes profession.

Baseret på interviewene i dette speciale opleves der en lignende tendens blandt informanterne med især en lang højt videregående uddannelse. Kvinderne i dette speciale adskiller sig dog markant fra kvinderne i Stones undersøgelse. I Stones undersøgelse gør kvinderne hjemmelivet til deres karriere og har ingen intention om at vende tilbage, hvorimod de interviewede kvinder i dette speciale alle hensigter om at komme tilbage på arbejdsmarkedet. De vil dog ikke gå på kompromis med deres familieliv.

Ud fra kvindernes udsagn omkring familie- og arbejdsliv blev det tydeligt, at det ikke kun er institutionskritik som er en del af sammenligningsgrundlaget i deres gruppering, men en generel samfundskritik af arbejdssamfundet og de værdier, som tillægges heri. Kvinderne ligger især vægt på, at deres familier ikke oplever at have en stresset hverdag med fuldtidsarbejde, børn, fritidsaktiviteter osv.

"Men det er da det er da helt sikkert at tage et skridt væk fra alt det der effektivitet og vi skal være på hele tiden og det ene og det andet" (Klara).

I kraft af denne samfundskritik finder de samtidig også en stolthed i, at de har valgt anderledes og, at de tør tage afstand fra de krav og værdier, som arbejdssamfundet har.

"Det er da en enorm dedikeret person der vælger at holde sine børn hjemme. Du kan jo ikke få nogen penge for det" (Trine).

"Det giver så meget mening at være der for børnene lige nu" (Klara).

Ifølge dem finder de også ro i, at de har taget det rigtige valg for deres børn og familie.

"Det føles rart at man i hvert fald har gjort det rigtige" (Miriam).

Gruppen *hjemmepassere* adskiller sig således fra forældre, som sender deres børn af sted ved, at de atager et aktivt valg, hvortil de interviewede hjemmepasser bruger en kategorisering af både dem selv og af forældre, som har børn i institution, til at forstå og skabe mening i deres identitet. Ved at forholde sig kritisk og forholde sig til den måde samfundet er indrettet på, formår disse kvinder, at tage det "rette" valg, selvom det ikke er et anerkendt valg. At gå imod strømmen er dog ikke nemt

for disse kvinder. Som Jenkins skriver i sin teori, så er social kontrol også en del af institutioner, hvor den primære form for kontrol er, at det er vanskeligt blot at forestille sig at gøre tingene anderledes.

"Men jeg tænkte aldrig, at det var en mulighed at gøre andet. Og det synes jeg faktisk er lidt uhyggeligt. Ja at man ikke er mere kritisk overfor et gennemgribende valg i ens hverdag" (Andrea).

Andrea italesætter denne kontrol, men den ses også tydeligt, når kvinderne fortæller om processen op til deres valg. De har alle meldt deres børn ind i en institution, de fleste har givet det en chance, men er alle endt med at holde deres børn hjemme. Inden de fik børn, var det nærmest utænkeligt for dem at forestille sig, at man kunne gøre det anderledes, hvilket jeg yderligere vil udfolde i næste afsnit. Fordi disse individer vælger en meget anderledes måde at have børn på, så bliver disse kategoriseret af andre og af dem selv som anderledes. Ifølge Jenkins beskrives dette som en nominel identitet, da det er en offentlig opfattelse af dem. Denne kategorisering har dog betydning og konsekvenser for hjemmepasserne, hvortil der sker en stemplingsproces, hvor det så bliver deres faktiske identitet. Kvinderne identificerer sig som anderledes, men er stolte af at være anderledes.

At tage et anderledes valg

For de interviewede kvinder er processen op til valget svær og meget udfordrende, fordi de føler sig meget splittet mellem hvad andre gør og deres egne følelser. Både andres kategorisering, men især også deres egen kategorisering af kvinder inden de selv begyndte at hjemmepasse, har haft stor indflydelse på processen op til valget. Kvinderne har kategoriseret, hvad det vil sige at være en moderne kvinde og mor. Denne forståelse kommer også til udtryk, når de beskriver den forventning, de havde til deres familieliv inden de fik børn. En moderne kvinde og mor kommer tilbage på arbejdsmarkedet efter endt barsel, hvortil barnet skal i pasningstilbud og kvinderne fokusere på deres karriere. Som beskrevet i teoriafsnittet, så er sontringen mellem den nominelle og faktiske identitet et spørgsmål om individers handling, hvortil at kvindernes valg om at handle anderledes end de egentligt have tænkt og forestillet sig, ligeledes skaber en forandring i den identitet, de havde, inden de tog valget. Derfor er valget om hjemmepasning ikke kun et spørgsmål om et anderledes hverdagsliv, men også om en anden identitet. Dette er vigtigt at pointere, for at kunne tydeliggøre, hvorfor denne proces og valget er så svært for disse kvinder. Det er ifølge Jenkins gennem identifikationen, at mening skabes og findes (2006: 145), hvortil at kvinderne oplever fortvivlelse og frustration, fordi deres valg om hjemmepasning er en anderledes handling end den de havde forventet ud fra deres identitet. Sagt med andre ord, så organiserer disse kvinder sig

anerledes end andre i det fællesskab, de er en del af, hvortil de overskrider den overensstemmelse som fællesskabet har. Dette kommer især til udtryk i interviewene ved, at de er meget opmærksomme på, hvad andre vil tænke om deres valg.

"Men det var faktisk primært i forhold til folks holdninger. Det var faktisk det, som var mest angstprovokerende " (Pernille).

"Altså det var ikke det som umiddelbart stod skrevet i kortene, fordi det er jo ikke det man gør" (Sara).

Trine uddyber det yderligere og fortæller, at det for hende aldrig har været svært at have sin børn hjemme, men det har været svært at have dem hjemme i forhold til hvad andre tænker.

"Men det var en svært beslutning faktisk det med at melde den store ud. Det var ikke noget med, at det var en svær beslutning at have hende hjemme. Det var bare en svær beslutning at turde tro på, at det kunne man sagtens. Altså at vi vil ikke få brug for pladsen og hvad vil andre tænke og sådan" (Trine).

De tvivl, som kvinderne oplever, både under processen op til valget om hjemmepasning, men også efterfølgende i hverdagen som hjemmepasser, prøver de at arbejde med, ved at læne sig op ad andre hjemmepassere. Trine og Ella nævner, at andre hjemmepassere især i starten har haft stor betydning.

"Det betød meget i starten. Jeg snakker faktisk ikke særligt meget med dem mere. Men det var vigtigt for mig i starten" (Trine).

"Det (fællesskabet med andre hjemmepassere) havde større betydning i starten"(Ella).

Andrea påpeger, at andre hjemmepasseres erfaring er essentielt i forhold til at finde ro i sin egen beslutning, fordi de gennem deres erfaring kan se, hvilke værdi hjemmepasning har for deres børn.

"Men der er faktisk rigtig mange af dem, som har haft børnene ude til at starte med og gjort sig den erfaring, at kunne bedre altså. De kan bedre stå inden for at børnene er hjemme. Det er jo dejligt at høre" (Andrea).

Det er dog ikke kun de fysiske fælleskab, men også det online fællesskab på blandt andet Facebook og Instagram, hvor kvinderne finder ligesindede.

"Altså de sociale medier findes, for der kan man bare virkelig komme hurtigt ind altså og finde baggrundsstof og noget der ligesom bakker ens egen holdninger op" (Klara).

"Altså på instagram har jeg sådan fulgt mange hjemmepassere, fordi at deres børnesyn, det mødtes ret godt med mit" (Miriam).

Fællesskabet blandt hjemmepassere giver således både en ro, men også en større tiltro til at ens beslutninger og holdninger er valide. I denne indre-ydre-dialektik, som foregår i både gruppen og i kategorierne, sker der en internaliseringsproces mellem kvindernes indre selvdefinition og andres ydre definition af ens identitet. Dvs. gennem mødet med omverden, bliver de kategoriseret af andre, hvilket gør, at de tvivler på, om de har valgt rigtigt. Hertil kan Jenkins forståelse af magtperspektivet bruges til at uddybe denne tvivl, som kvinderne oplever. Ifølge Jenkins så er internalisering ikke tilstrækkelig til at forstå sammenspillet mellem kvindernes indre selvdefinition og andres ydre definition af kvindernes identitet, fordi det ikke er alles definitioner af deres identitet, som har lige stor indflydelse. Kvinderne har til dels fundet ro i deres beslutning og er glade for deres valg, men samfundets definition af dem har stor betydning, fordi konsekvenserne af offentlighedens kategorisering af dem er større end deres egen indre selvdefinition samt gruppens selvdefinition. Et tydelig eksempel er deres usikkerhed omkring socialisering. Som nævnt tidligere, så argumenterer Gilliams og Gulløvs for, at institutionerne er blevet redskabet, hvor børn gennemgår en civiliseringsproces, og at det er blevet en standardisering i det danske velfærdssamfund. Vores samfund er bygget op omkring denne proces, og det er måden at have og civilisere børn på. Dette er kvinderne selv opmærksomme på, især fordi de, ifølge Pernille og Sara, ofte bliver mødt af denne kritik fra andre.

"Og det er bare den typiske kommentar jeg møder, når jeg siger, at jeg går hjemme. Jamen det er sådan lidt synd for dit barn, for så bliver hun jo ikke socialiseret" (Pernille).

"Kritikken har mest gået på, at de ikke kunne blive sociale, hvis de ikke gik i institution"(Sara).

Denne kategorisering af kvinderne, hvor de ses som mødre, der gør noget uhensigtsmæssigt for deres børn og deres udvikling, udmunder i en stor usikkerhed hos kvinderne. Andrea, Klare og Miriam er alle bange for, at deres børn ikke bliver socialiseret nok.

"Jeg bliver i hvert fald dagligt i tvivl om, det er sundt for ham at være hjemme. Om jeg tager noget socialt fra ham" (Andrea).

"Det her evige om hun nu bliver socialiseret nok. Og når hun i forvejen har været altså lidt tilbageholdende om man har gjort hende en bjørnetjeneste ved at holde hende hjemme" (Klara).

"Jeg har været bekymret for det med sociale relationer og at hun indgår i fællesskaber, som har betydning for hende og hvor hun ligesom udvikler sig socialt" (Miriam).

For Pernille og Ella er det mere den mere generelle frygt for, om de gør nok for at stimulere deres børns udvikling.

"Om det ville være dårligt for min datter i forhold til hendes udvikling" (Pernille).

"Altså vi vil jo alle sammen bare gøre det bedste for vores børn. Man kommer jo hele tiden i tvivl om tror jeg, om vi gør det godt nok. Og det bliver jeg jo også ramt af" (Ella).

Offentlighedens kategorisering af dem er magtfuld og får dem til at tvivle på om, de har taget det bedste valg for deres børn. Denne usikkerhed stammer fra, at deres valg er så radikalt anderledes end strukturerne i samfundet lægger op til, hvortil man kan sige, at deres usikkerhed kun er naturlig og en del af de "konsekvenser" som Jenkins beskriver. Som mødre går de imod den gængse opfattelse af, hvad der er den bedste og eneste vej til at skabe og udvikle et civiliseret individ, hvortil tvivl og usikkerhed er en stor del af deres identitet som mor og hjemmepasser.

Akademiker og hjemmepasser

Igennem interviewene stod det hurtigt klart, at selvom kvinderne tvivler på deres egne evner til at udvikle deres børn, så var de meget sikre på, at livet som hjemmepasser er det rette liv for deres børn. Denne store tiltro vil jeg argumentere for, kommer fra deres identitet som akademiker. I processen op til at tage valget, har alle af de syv interviewede kvinder lagt vægt på at tage et informeret og velbegrundet valg. De prøver at undersøge, hvorfor det føles forkert at sende eller havde deres børn i institution, hvortil de læner sig op af forskning.

"Altså vi har læst utroligt meget op på både udviklingspsykologien og tilknytningsteorier" (Sara).

"Og så har jeg selvfølgelig fulgt med i hvad der er af forskning" (Klara).

Dette er en generelt tendens jeg har observeret i diverse hjemmepasningsforums, jeg har brugt under dette speciale. Denne brug af forskning er også noget som adskiller hjemmepasserne fra andre forældre, og som samtidig er med til at skabe mening i deres handlinger og identitet. Andrea fortæller, hvordan forskning har valideret hendes følelser.

"Når du er akademiker, så træffer man ikke bare en beslutning uden at researche. Det føles forkert at aflevere ham, så jeg tænkte, nu sætter jeg med ned og researche sådan, at jeg kan finde ud af, om det er det rigtige. Og jo mere jeg researcher, jo mere fandt jeg ud af, at han skal ikke i institution. Han er ikke, altså det var rigtigt, den der fornemmelse, der fortalte mig, at børn ikke er mental klar i den alder" (Andrea).

Ligesom Andrea, så bruger Trine også forskning til at finde ro i sit valg.

"Så fandt jeg også en masse litteratur om det. Jeg er jo universitetsstuderende, så jeg fordybede mig på den måde og snart begyndte jeg at gøre det og fandt ud af, at det at have sit barn i institution er bare et valg ligesom alle andre" (Trine)

For de interviewede kvinder tager de valg om hjemmepasning, hvorimod kvinderne flere steder forklarer, at de ikke oplevede det som et valg at sende deres børn af sted i institution, fordi det er normen. Ved at undersøge emnet og finde frem til teorier omkring tilknytning og børns udvikling,

så får de et valg, fordi hjemmepasning i den forstand bliver til et alternativ levestil, som kan give børnene, hvis ikke mere end et institutionaliseret børneliv kan. Forskning er således med til at skabe ro og sikkerhed i deres anderledes levemåde til trods for, at samfundets strukturer fordrer en anden måde at leve på og samtidig så det på grund af forskning, at kvinderne oplever at have et valg.

At være hjemmepasser

Kvindernes beskrivelse af deres hverdagsliv som hjemmepasser har givet en dybdegående indsigt i deres identitet og værdier samt en større indsigt i at forstå hjemmepasning i et arbejdssamfund.

Romantisering af hjemmet

I sin undersøgelse af norske familiers kønskomplementære opdelte familieliv, observerede Helene Aarseth en romantisering af hjemmet og af kvindernes rolle og opgaver. I de syv interview jeg udførte, oplevede jeg en lignende tendens, hvor kvinderne, ligesom i Aarseth undersøgelse, begynder at romantisere familielivet gennem deres fortælling om deres første barn. Når kvinderne får deres første barn, sker der en pludselig forandring i dem, som de ikke havde regnet med. Barnet ændrer kvindernes prioritering og værdier. Andrea, som var under uddannelse, da hun fik sin første søn og som havde store karrieredrømme, inden hun fik børn, beskriver denne proces:

"Og når man så får børn så. Så i hvert fald or mig, så var det fuldstændigt. Jeg ved ikke engang hvad jeg skal sige. Jeg var overvældet over alle de følelser, jeg pludselig fik. Og ville egentligt bare gerne beskytte det her lille menneske med alt i mig. Og havde absolut ikke lyst til, at han skal udsættes for nogle som helst ting. Det var jo også igen de moderlige instinkt/intuition versus hvad du får af vide af samfundet" (Andrea).

Andrea oplever moderskabet som en kæmpe omvæltning, hvor de forventninger, hun har haft til moderskabet, ikke stemmer overens med, hvordan hun føler. I forbindelsen med moderskabet sker der en omprioritering og en forandring af hendes værdier. Hvor arbejde og præstationer før har fyldt det hele, så er barnet pludselig centrum for hendes verden. Aarseth kalder dette nye fokus på det menneskelige for "humane sider" (2014: 209). Ligesom i Aarseths undersøgelse, så oplever informanter, at det som de ser som værdifuldt, ikke får den samme anerkendelse fra andre. Dette ses blandt andet i citatet fra Andrea, hvor hun påpeger, at moderskabet ikke er som samfundet havde fortalt hende, det ville være, fordi samfundet ikke giver ens bidrag i moderskabet samme værdi,

som ens bidrag på arbejdsmarkedet. Men det ses også i andres kategorisering af kvinderne. Trine fortæller eksempelvis at:

"Jeg har fundet ud af, at det er en ting (at gå hjemme) man bare ikke skal sige, fordi at det bliver set som sådan noget ulovligt, som doven-agtigt" (Trine).

Stereotypificering af mennesker, som ikke arbejder omhandler bl.a. så er man doven. Arbejde i vores arbejdssamfund får således tillagt en helt specielt betydning for folks værd. Både Klare og Miriam oplever også, at folk sætter spørgsmålstegn ved, hvordan de bidrager til samfundet, når de ikke arbejder.

"Jeg kan sagtens se det, og jeg kan også godt høre nogen bestemte i min omgangskreds sige det der med, at man skal ud og tjene og betale skat og bidrage til samfundet" (Klara).

"Det har mere være selvværdet, at jeg føler, at jeg sådan skal argumentere for, at jeg bidrager på min måde lige nu og jeg får jo heller ikke nogle penge af samfundet eller sådan" (Miriam).

Kvindernes værd bliver på den måde kategoriseret af andre som mindre, fordi de ikke via et job bidrager økonomisk til samfundet. Dette har betydning for deres identitet, fordi deres opfattelse af dem selv også bliver påvirket af samfundets kategorisering af dem. Eksempelvis siger Sara, at hendes værd og identitet er bundet omkring arbejde og nu er hun en person, som ikke er bygget op omkring noget.

"Når folk spørger hvad man laver, så er man enten ligesom sit job eller sin uddannelse (...) Nu skulle jeg ligesom klare at være mig selv eller sådan en person, som ikke var bygget op på noget" (Sara).

Selvom omgivelsernes kategorisering af dem påvirker deres egen identitetsopfattelse, så bruger kvinderne, ligesom i Aarseth undersøgelse, hjemmet som afskærmning mod samfundets anderledes værdisæt. Modsat Aarseth, så er det dog ikke hjemmet i sig selv, men derimod hjemmelivet med børnene, som fungerer som en afskærmning. Denne tendens i interviewene vil jeg yderligere udfolde med Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheims begreber om barnets betydning. Beck og Beck-Gernsheims beskriver, hvordan barnet bliver et anker i et samfund med høj hastighed og

mange forandringer (1995: 105). *"Having a child, looking after it and providing for it can give life new meaning and significance, can in fact become the very core of one's private existence"* (ibid: 107). Samme tendens kan ses hos hjemmepasserne, hvor børnene har en emotionel betydning i forhold til, at forældre kan få opfyldt deres drøm om et meningsfuldt liv. Samtidig så finder kvinderne også mening i at hjemmepasse deres børn, fordi børnene er det, der gør deres liv meningsfuldt. Ifølge Beck og Beck-Gernsheim så repræsenterer børn også mere bløde og naturlige værdier. *"In highly industrialized societies people are always trained to behave rationally, to be efficient, fast, disciplined and succesful. A child represents the opposite, the "natural" side of life, and that is exactly what is so appealing"* (ibid: 106). Disse bløde værdier, som Aarseth beskriver som "humane sider", kommer også til udtryk i interviewene, når kvinderne beskriver, hvad hjemmelivet kan give kvinderne og deres børn. Kvinderne fokuserer på det naturlige forhold med børnene i form af begrebet primær omsorg, de idyllisere den ro hjemmepasning giver ved at sammenligne det med institutioner og to fuldtidsjobs. En hverdag, hvor de beskriver det høje tempo som et hamsterhjul. Med børnene kom der ro og fordybelse og kvinderne ligger ekstrem stor vægt på et deaccelereret børneliv.

Et deaccelereret børneliv

I afsnittet om institutionskritik ligger der implicit, i kritikken af institutioner, en romantisering af hvad hjemmelivet kan give børnene og herunder også kvindernes forståelse af hvad det gode børneliv er. Kvinderne ønsker og stræber alle efter er den nære relation, hvor børnene finder tryghed. Eksempelvis siger Ella, at hun havde fundet en institution, som hun godt kunne se sig selv bruge fordi:

"Det var sådan hjemligt og var sådan, ja ikke for stort et sted. Ja selvfølgelig sådan nærværende pædagoger" (Ella).

Indirekte siger Ella, at hjemmelivet giver tryghed, fordi det er hjemligt og samtidig oplever børnene et nærværende samvær med voksne. Det samme gør sig gældende for Pernille, som skriver at hjemmelivet sikrer, at børnene får det, de har brug.

"Jeg tror ikke på, at sende et barn i en institution, hvor der er rigtig mange andre børn. Hvor de får meget lidt opmærksomhed imens de er helt små. Det tror jeg ikke er sundt for et barn" (Pernille).

At hjemmepasse små børn sikrer, ifølge Pernille, at de får en masse opmærksomhed og samtidig er med til at give barnet, den bedste start på livet. Ligesom Ella og Pernille, så mener Sara også at hjemmelivet tilgodeser barnets behov modsat i institutioner, hvor barnet tilpasser sig et skema.

"Og vi kunne ikke helt se hvordan tre-fire pædagoger kunne imødekomme 12 børn. 12 så små børns behov på en gang. Fordi vi kunne jo godt se, at det ikke altså, at det lige passede at spise på de der tidspunkter og der var ikke altid, at det lige passede at sove lur" (Sara).

Tilvalget af hjemmepasning og fravalget af institution viser også kvindernes eget børnesyn. Det er tydeligt, at kvinderne ligger stor vægt på tryghed og dette går igen i deres børnesyn, hvor de har meget fokus på barnets eget autonomi, hvor barnet gennem tryghed, nærværende social interaktion og frihed skal gøre barnet til et sund og harmonisk individ. Dette ser jeg også i deres måde at være forældre på. Kvinderne nævner gennem interviewene, at de blandt andet langtidssammer, sammensover og bruger stofbleer. De har fokus på nærvær, fysisk kontakt og miljøvenlige løsninger, hvilket også siger noget om deres identitet som mor. Barnet står i centrum for deres måde at indrette deres hverdagsliv på og har betydning for alle deres valg. Lige fra hvilken type bleer de bruger til hvordan de sover. Fælles for dem er dog, at de ikke havde en forventning om at skulle være denne type mor.

"Jeg har ikke haft nogen forventning om de der ting, men jeg er jo også bare endt med at have børnene sovende i min seng og ammede dem mega længe og hjemmepassede dem og båret dem i vikle og stofbleer og alt muligt mærkeligt" (Trine).

"Jeg skulle i hvert fald ikke amme til han var mere end et halvt år. Det skulle jeg bare overhovedet ikke" (Andrea).

De havde inden de blev mor, ikke haft en forventning om, at moderskabet ville have så stor betydning for dem og deres identitet, hvilket kommer til udtryk som ambivalens overfor hjemmelivet, hvor kvinderne ikke ligger skjul på, at hjemmepasning er for barnets skyld.

"Vi lægger jo heller ikke skjule på, at der er jo for børnene, fordi det er jo ikke sådan. Det er jo ikke sådan at vi får tiden selv" (Trine).

Klare beskriver det ligeledes negativ, hvor hun, ved at være den som hjemmepasser, tager en for holdet.

"Men jeg har ligesom besluttet, at den tager jeg. Altså jeg tager ligesom den for holdet lige nu"
(Klara).

Kvinderne udtrykker, at hjemmepasserlivet er rigtigt hårdt. Især fordi de føler, at de i forbindelse med valget om at hjemmepasse, har været nødt til at skære en stor del af deres identitet væk.

"Det er ikke fordi det at være sammen med børnene, som jeg kan blive træt af, men det at der er nogle andre dele af mig, som ikke rigtig er i funktion" (Ella).

"Jeg føler ikke, at jeg er hjemme for min egen skyld, fordi jeg føler, at jeg mangler noget "
(Andrea).

Andrea og Ella beskriver begge, at de føler, at de mangler at blive stimuleret intellektuelt og at de savner at arbejde. Det samme går igen i Saras beretninger, hvor hun siger, at:

"Det har været hårdt for mig (at hjemmepasse)" (Sara)

Saras udsagn er blot en af de mange, hvor kvinderne beskriver hjemmepasning som hårdt. For Sara har det dog været så frusterende, at hun blev nødt til at bytte med sin mand over en periode.

"Så han holdt tre måneder (Barsel) imens jeg arbejdede, fordi jeg simpelthen var ved at blive vanvittig" (Sara).

I forhold til kvindernes atypiske valg, så er det interessant, at kvinderne oplever mistrivsel i forbindelse med at have valgt at leve en anden livstil. Især fordi, at Jenkins, i sin teori, pointerer, at der i forbindelse med atypisk opførsel er konsekvenser. Overstående citater viser, at kvinderne ikke kun synes, at hjemmepasning er dejligt. Kvinderne kæmper især med modstridende følelser i forhold til at hjemmepasse, da de fleste føler, at de ligger låg på deres professionelle identitet. Deres identitet som mor overskygger således deres andre identiteter, fordi moderskabet er deres primære identitet.

Ensomhed og fællesskab

Kvinderne fortæller, at det er svært at være hjemmepasser i et arbejdssamfund, hvor det er så forventet, at børn er i institution, fordi de oplever, at deres valg per automatik skaber et negativt forhold til andre forældre med børn i institution. Trine fortæller, at det skaber en afstand til andre mennesker, fordi andre ser det som et kritik af deres valg om at bruge institutioner.

"Vi mærker også at nogen tager afstand. At det bliver set som kritik af andres valg. Der kommer helt klart sådan en afstand mellem alle andre, der træffer et helt andet liv eller et helt andet valg, som er i samme situation som børnene" (Trine).

Andrea oplever, at det især er opstået en afstand til andre mødre, fordi de tror, at Andrea tror, de er dårlige mødre, fordi de ikke hjemmepasser.

"Der er nogle, som føler sig truffet, hvis man hjemmepasser, fordi at de er sådan lidt, så tror du nok, at jeg er en dårlig mor" (Andrea).

Det er ikke kun deres periferiske omgangskreds, hvor kvinderne oplever afstand i forbindelse med deres valg, men også i deres nære venskaber. Pernille fortæller blandt andet om, hvordan venskabet med en nær veninde har forandret sig.

"Og der har især forholdet til moren ændret sig enormt meget efter jeg er blevet mor. Før der havde jeg ligesom karrieren tilfælles og vi snakkede enormt meget om det sammen. Vi var to store karrierekvinder, der arbejdede meget og stræberede efter at komme op af rangstien hele tiden. Og nu, hvor jeg ligesom har gået modsat retning og er blevet hjemme med mit barn, der kan jeg godt mærke, at der har hun ligesom svært ved at finde ud af, hvad hun skal tale med mig om" (Pernille).

Ligesom Pernille oplever Ella også en afstand til sine veninder, men hvor Pernille oplevede afstand, fordi de har svært at finde en ny fælles interesse, så oplever Ella afstand, fordi de er uenige i deres børnesyn.

"Men vi snakker ligesom ikke så meget om det, at vi har taget så forskellige valg og jeg prøver at holde min mund. Det er lidt svært. At man har taget så forskellige valg, når man selv synes at ens eget valg er det indlysende" (Ella).

Uenighed med andre er noget alle kvinderne oplever og de beskriver, at det ikke kun er veninder, men også familiemedlemmer. Denne afstand er med til, at kvinderne oplever at være ensomme i deres hverdagsliv. Især under nedlukningen af Danmark grundet Corona. De har været ensomme og har samtidig ikke kunne efterleve de drømme, de havde for deres hverdagsliv som hjemmepasser. De har ikke været muligt at stimulere børnene socialt og give dem andre oplevelser end hjemme, hvilket har gjort mange af kvinderne usikre på børnenes velvære. Samtidig har det også betydet, at kvinderne har haft svært ved at danne fællesskaber. Det har været svært at adskille, om denne ensomhed har været et produkt af omstændighederne eller en generel tendens som hjemmepassere oplever. Selvom Corona har haft betydning for kvinderne, så vil jeg stadig argumentere for, at dette er en generel tendens, som hjemmepassere oplever, fordi kvinderne, som begyndte at hjemmepasse inden Corona, også oplevede denne ensomhed i starten af deres hjemmeliv, hvor de ikke var en del af et større fælleskab. Fælleskabet med andre hjemmepassere har således rigtig stor betydning for kvinderne og deres velvære.

"Vi ville ikke blive ved, hvis jeg bare skulle være hjemme med mine børn uden, at jeg havde nogle der hjemmepassede og som jeg kunne mødes med. Så tror jeg ikke der ville gå ret længe. Det ville bare blive hårdt og for ensomt" (Ella).

Det er dog ikke kun den fysiske ensomhed, men også den psykiske, da det er tydeligt, at kvinderne finder en stor ro og sikkerhed i at have ligesindet.

"Så vi har faktisk et ret stort fællesskab på facebook. Der har vi nogle grupper, hvor vi virkelig støtter hinanden. Og jeg kan bare mærke, at altså det har bare haft. Det har givet mig ro i det her fællesskab" (Pernille).

Der er dog forskel på, hvilket netværk af ligesindede de har. Både Ella og Pernille har henholdsvis en stort fysisk og online fællesskab, hvor de ser andre hjemmepassere og støtter hinanden. Ensomhed og tvivl fylder ikke så meget hos Pernille og Ella mere, som det eksempelvis gør hos Miriam, der har hjemmepasset i under et år og derfor ikke har fået etableret et netværk endnu.

"Alle med børn vil gerne spørge ind til det her med at hjemmepasse, men de kan alligevel ikke helt forstå det. Så på den måde, der glæder jeg til bare at være sammen med nogle, som ved ting og ved hvordan der er uden at stille spørgsmålstejn ved det" (Miriam).

Ifølge Ella er sådan et netværk og tilhørsfølelse essentielt, fordi de har valgt at leve et markant anderledes liv end normen.

"Så giver det mig også en bevidsthed om, at jeg ikke er alene. Alle mennesker kan jo godt lide at føle sig som en del af noget, men også føle sig set og sådan her er nogle, som er ligesom mig og føle sig som en del af en flok og man ligesom kan blive en del af en bevægelse og man ligesom kan blive enige om, at det er sådan her vi vil leve" (Ella).

At være en del af gruppen *Hjemmepassere* er vigtigt for kvindernes identitet, men især også for deres mentale helbred, fordi det er et anderledes valg, som skaber afstand til andre indenfor samme gruppe og som har konsekvenser for kvinderenes og samfundets kategorisering af dem. Ved at være en del af en gruppe med fælles værdier og grænser formindskes kvindernes ensomhed og de finder store sikkerhed i deres værdisæt og handlemåder, fordi de ikke er alene.

Økonomi

For de interviewede kvinder har deres livstil stor betydning for både familiens økonomi, men også kvindernes økonomiske sikkerhed. Kvinderne er meget bevidste om, at deres fravær på arbejdsmarkedet har stor betydning for blandt andet deres pension. De er bestemt ikke blåøjet omkring, at de har sat dem selv i en meget udsat og usikker position, men de finder mening i denne usikkerhed, fordi de giver deres børn et godt børneliv.

"Og det er jo bare en prioritering for os. At vi har valgt at prioritere at have råd til kunne gå hjemme" (Pernille).

For kvinderne er det en prioritering og de prioriterer deres børn over deres eget økonomisk fundament i form af eksempelvis pension. Dog skal de påpeges, at de fleste af de interviewede kvinder lever et relativt almindeligt liv, hvor de ejer et hus og har bil, men hvor de ikke har råd til at rejse osv. Hvor de fleste af kvinderne kan leve af deres mands indkomst, så er det anderledes med

Trine og Pernille. Trine og hendes mand har været nødsaget til at låne penge hver måned i form af et studielån.

"Prøv at ring til min bank. Jeg tror ikke de syntes, at jeg har råd altså. Det er jo om at sætte nogle andre ting på standby, men det er jo ikke for evigt, at vi kommer til at låne penge hver måned"
(Trine).

For Trine er lånet en investering og en prioritering i forhold til at have tid og frihed sammen med deres børn. Modsat Trine, så er Pernille ikke afhængig af at låne penge eller af sin mands indkomst. Hun har en stor opsparing, så hun bidrager økonomisk ligesom sin mand.

"I starten hørte jeg også mange sige, amen det kan du også kun i kraft af din mand, han har det arbejde, han har og der måtte jeg også fortælle mange, at jeg faktisk selv har sparet op til, at jeg kan gå hjemme" (Pernille).

Selvom jeg tidligere har argumenteret for, at hjemmepasning til dels er kvindernes projekt, så omhandler det familien. Især fordi kvinderne økonomisk bliver afhængige af deres partner, hvortil hjemmepasning i den forstand et fælles projekt. Kvindernes beskrivelse af deres bidrag til familielivet, kan forstås ud fra Bäck-Wiklunds begreb fælles projekt, da de interviewede kvinder ligeledes beskriver, at hjemmepasning, som projekt realiseres gennem forskellige handlinger. Disse handlinger, er ligesom i Bäck-Wiklunds studie, meget kønskomplementære. Kvinder realiserer hjemmepasning ved at tage sig af børnene og manden realiserer hjemmepasning ved at bidrage økonomisk. Kvinderne føler ikke selv, at deres bidrag har mindre værdi end mandens økonomiske bidrag, da kvindernes værdisæt, som tidligere beskrevet, er baseret på børnenes velbefindende.

"Vi har været enige om, at jo så kan det godt være han står for indkomsten, men så er det jo fordi, at jeg gør noget andet. Så vi ser ikke indkomsten, som en højere værdi end familiens trivsel. Det vægter lige højt, så på den måde har jeg det heller ikke skidt med, at vi har fælles økonomi og jeg får nul kroner" (Miriam).

Fordi kvinderne anskuer dette som et fælles projekt, så ser de ikke sig selv som afhængige af manden. Dette har betydning for deres identitetsforståelse, hvor kvindernes værd er det samme som mandens, fordi i deres bidrag er lige meget værd i forhold til at realisere hjemmepasning.

Det moderne forældreskab

I interviewene med kvinderne fyldte deres fortællinger om forældreskabet meget, og gennem deres forståelse af moder- og faderskabet, blev deres identitet, som hjemmepasser og som kvinde i et moderne samfund, udfoldet.

Det kønskomplementære forældreskab

Bäck-Wiklund skriver i sin artikel, hvordan der opstår problemerne i nutidens familieliv ved, at vi som enkeltpersoner, har individuelle projekter og drømme, men at disse skal afstemmes til et fælles familieprojekt, når man vælger at få børn sammen (2001: 3-4). Blandt de kvinder, som jeg interviewede, møder jeg også ideen om hjemmepasning som et fælles projekt, som jeg også beskrev i foregående afsnit. De bruger eksempelvis termen "vi", når jeg spurgte ind til at tage valget.

"Det der med, at vi selv har taget styring. Det føles godt ikke bare at følge strømmen, men rent faktisk mærke efter, hvad der er det rigtige for vores familie" (Miriam).

"Altså det er lige så meget hans, det er en meget fælles beslutning" (Sara).

Alle undtagen Ella beskrev, at det er en fælles beslutning. Ella var ikke i tvivl om, at hun har sin partners støtte, men at det er hende, som har truffet valget i sidste ende.

"Og der tror jeg nok, at min mand og jeg ikke er helt enige om hjemmepasning. Han støtter det 100% og han meget sådan godt til at påskønne det, men det er mig, der vil det det" (Ella).

Dog oplevede jeg i løbet af interviewene, at det klart, er kvinderne i forholdet, som har været den største drivkraft og som har ønsket at skabe et anderledes hverdags- og familieliv. Dette ser jeg blandt andet, når kvinderne forklarer, hvordan de har skulle overtale og overbevise deres partner om, at hjemmepasning var det rette for deres familie.

" Så blev det også meget nemmere for mig, at forklare min kæreste, hvorfor vi skulle gøre det her og hvorfor han ikke bare skulle starte indkøring et sted" (Trine).

"Jo mere jeg researchede, jo nemmere var det også at overbevise min mand om, at han (sønnen) ikke skulle afsted" (Andrea).

Selvom at hjemmepasning er et fælles valg i sidste ende, så er det kvinderne, som har undersøgt, argumenteret og overbevidst partneren om, at hjemmepasning er det rette for deres barn/børn og deres familie. I interviewene pointerer kvinderne også, at selvom, at partneren ofte har haft økonomiske bekymringer i forbindelse med hjemmepasning, så er de meget glade for, at deres børn bliver hjemmepasst. Ud fra kvindernes udsagn bliver det dog også tydeligt, at der både i forældreskabet, men også den generelle inddeling af husholdningen er en stor kønsforskel. I interviewene påpeger kvinderne barnets velbefinde, hvorimod manden, ifølge kvinderne, bekymrer sig mere om de fysiske rammer for familielivet som økonomi. Kvinderne er generelt drivkræften, når det kommer til børnene, hvortil de får en prominent rolle i hjemmet. Selvom jeg tidligere argumenterede for, at det er børnene og ikke hjemmet i sig selv, som er essentielt for kvinderne, så finder jeg alligevel en stor sammenligningsgrundlag mellem Aarseths begreb *hjemskaber* og informanterne i dette speciale. Selvom kvindernes ræsonnering er anderledes end i Aarseths undersøgelse, så ændrer det ikke på deres rolle, hvor de interviewede kvinder ligeledes bliver en hjemskaber, fordi det er deres handlinger og deres rolle som hjemmepasst, der er med til at skabe hjemmet i familiens liv. Den kvindelige hjemskaber sørger for, ved at dyrke hjemmet og moderskabet, at beskytte familien mod den grimme og beskidte verden, hvor mændene konkurrerer mod hinanden (Aarseth 2014: 205). De interviewede kvinder finder mening i deres liv og valg, fordi de beskytter deres børn mod et forældet børnesyn, dårlige institutioner og ved at skabe og have tid sammen med børnene i hverdagene. Modsat Aarseth, så oplever jeg dog ikke, at kvinderne forgylder de daglige gøremål og hjemmets atmosfære dvs. det som Aarseth kalder en imaginær udvikling i hverdagen (ibid: 214-215). Kvinderne oplever hverdagslivet som roligt, men beskriver det også som hårdt, ensomt og har stadig ønsker og behov for at være en del af arbejdsmarkedet, når børnene bliver større. Men ligesom hos Aarseth, så giver kvindens rolle også mulighed for, at manden kan påtage en mere prominent rolle på arbejdsmarkedet. Dette har både betydning for deres deltagelse på arbejdsmarkedet, i familien, men især også i deres forældreskab.

Konstrukturer i familielivet

I sin teori betoner Bäck-Wiklund, at der er en kønsforskel, i forhold til hvilke handlinger forældrene hver især gør for at realisere familieprojektet. Hun finder, at kvinderne ofte tager ansvar for den

direkte pleje, hvorimod mænd tager sig af den indirekte pleje. Jeg oplever samme tendens i interviewene, hvor kvinderne tager sig af børn og deres mænd arbejder.

"Min mand, han er den som tjener pengene og så lige nu er det også ham som står for at betale regninger (...) Når det kommer til institutioner og til at tage sig af børnene og tøj og altså sådan noget, så er det mig, der sørger for det" (Andrea).

"Manden er på arbejde og jeg har to børn, som jeg har ansvaret for" (Ella).

Men det er ikke fordi kvinderne, ifølge dem selv, gør det, fordi de er kvinder, men derimod fordi at de, som partnere, har opdelt de forskellige pligter og husholdningen ud fra hvad der er bedst for børnene. Eksempelvis siger Klara, hvis mand er konsulent i det kommunale regi, at denne fordeling gavner børnene og deres forhold til deres far.

"Jeg tænker også, at det er jo også fair nok, at når han ligesom er den, der slæber pengene hjem, at man så har ligesom flere timer ud af huset og så er det naturligt, at hvis jeg kan gøre noget, så gør jeg det gerne. Også fordi, at han skal det jamen så kommer det til at gå ud over samværet med børnene" (Klara).

Ud fra denne kønsopdelte familiestruktur var jeg interesseret i, hvordan kvinderne anskuer deres identitet som en moderne kvinde, hvor det, at være hjemmepasser ofte bliver set som at være hjemmegående. I interviewene fandt kvinderne mening i denne familiestruktur ved at fokusere på, at det har været deres eget valg. De finder det ikke selv undertrykkende, men ser det derimod som et meget feministisk valg, fordi de som kvinder, selv har valgt at være hjemmepasser.

"Det er os, der har den her sociale konstruktion, at kvinder skal ud på arbejdsmarkedet. Men jeg tror også, at en rigtig feminist ville ikke se det, at man vælger at gå hjemme med sine børn, som værende noget, der er undertrykkende" (Andrea).

Fælles for kvinderne er, at de ikke selv føler, at de er undertrykket, fordi de hjemmepasser. Kvinderne har en klar distinktion i forhold til, at deres valg om at hjemmepasse ikke er for at behage og tage sig af deres partner og deres hjem, men derimod fordi det er i børnenes bedste interesse. Dette fører også tilbage til kvindernes oplevelse af deres eget værd i forhold til, at de

oplever at blive vurderet ud fra moderniserings værdier, hvor arbejde, karriere og et stort og flot hus er vigtige markører for, om en person er vellykket. Selvom kvinderne identitet bliver påvirket af dette værdisæt, så afviser de også disse vurderingskriterier, fordi de har taget et andet valg. De har taget et andet valg, som er stemplet som dovent og kønstraditionelt, men sådan ser de det ikke. I stedet konstruerer de sig selv som bevidste mødre, som har taget vidensbaseret livsstilsvalg. Kvinderne adskiller sig på den måde fra den mere gammeldags forståelse af hjemmepassere, også beskrevet tidligere som hjemmegående i Ann Oakleys studie. Modsat de hjemmegående kvinder i Oakleys undersøgelse, så identificerer de syv interviewede kvinder sig ikke med den terminologi, hvor arbejdet indenfor hjemmets fire vægge ikke kun omhandler pasning af børn, men også af husarbejdet. Samtidig er kvinderne heller ikke underlagt de samme strukturer i samfundet, som kvinderne i Oakleys studie, hvor deres rolle som hjemmegående var nødvendig for, at familien og samfundet kunne fungere. Dette er en vigtig del af deres identitetsforståelse, fordi de interviewede kvinder finder mening i at være stærke, kloge og selvstændige kvinder. De er mere end bare end partner og mor, selvom de ikke udøver de andre roller lige nu. Samtidig så gør det mig også nysgerrig på, hvorfor det så lige præcis er dem, som kvinder, der hjemmepasser og ikke deres mænd? I interviewene havde kvinderne forskellige forklaringer, men fælles for dem, var, at de faktisk ikke havde en samtale med deres mand om, hvem det skulle være. De beskriver det som et naturligt valg, at det er dem som hjemmepasser. Eksempelvis siger Pernille, som ligesom sin partner, var meget karrieredrevet og arbejdede rigtig meget inden børn, at:

"Vi havde ligesom snakken om, at hvis i skulle have barn sammen, så var der en af os, som ligesom var nødt til at give afkald på den karriere der. Og det var så bare naturligt, at det var mig"
(Pernille).

Sara, som har en kandidat i kommunikation fortæller, at for dem var det naturligt, at hun hjemmepasser, fordi hendes mand har større karriereambitioner end hende.

"Det er ikke så stor en del af min identitet og mine personlige mål og drømme handler slet ikke om karriere. Så det er egentligt bare derfor det har været sådan. At det ligesom var det mest naturlige for os" (Sara).

Denne argumentation oplever jeg, at flere af kvinderne bruger, som eksempelvis Miriam.

"Det hjælper, at vi ikke på samme måde har haft de samme karrieremæssige ambitioner" (Miriam).

Alle kvinderne, undtagen Sara, forholder sig ikke på den måde til, hvorfor det er dem, som går hjemme og ikke deres partner. De er klar over, at der er kønsstrukturer i samfundet, som har indflydelse på deres valg. Eksempelvis tjener deres partner i alle tilfælde tjener mere end dem selv, hvortil den med højest indkomst bedre kunne bære det økonomiske ansvar på deres skuldre.

"Mange kvindefag er jo lavere betalt ned mandefagene og det for er det måske også sådan helt naturligt, at den part som har den højeste indtægt er den part som forsøger. Det er altså uanset om jeg kom ud som kriminolog nu her, så ville jeg jo ikke kun matche min mands løn" (Andrea).

"Jeg tror han mere har den der følelse af at han, der skal være brug for ham, at det giver ham et boost og et selvværd. Nej, det ville ikke blive aktuelt. Heller ikke hvis jeg tjente lige så meget som han gør" (Miriam).

Modsat de andre, så fortæller Sara, at lønnen ikke har haft betydning for deres valg, men det derimod er hvad der passer bedst til deres personligheder.

"Og det har ikke noget at gøre med, at jeg tjener mindre eller på nogle måde sådan. De har slet ikke noget at gøre faktisk af den slags. Det handler mere om hvad vi personligt synes er rarest" (Sara).

Men senere i interviewet fortæller Sara, at hjemmepasning faktisk har været svært for hende, fordi hendes personlighed slet ikke egner sig til den livstil.

"Jeg kan godt blive meget rastløs. Og det tror jeg kommer af det der med, at vores samfund er bygget sådan op, at man skal præstere og hele tiden være i gang med et eller andet. Og sådan en person er jeg rigtig meget. Så jeg er overhovedet ikke bygget til at gå hjemme sådan oppe i hovedet. Jeg er faktisk slet ikke rigtig god til det" (Sara).

Ud fra ovenstående citater, kan det være svært at gennemskue helt præcis, hvorfor det er så naturligt for disse kvinder, at det netop er dem og ikke deres partner, som hjemmepasser. Forklaringen bag, at disse moderne og højtuddannede kvinder accepterer denne præmis uden hverken at stille

spørgsmålstegn ved det overfor deres partner eller samfundet, finder jeg i det kønskomplementære forældreskab samt kvindernes forståelse af moderskabet. Igennem interviewene er det tydeligt, at mor har en større og mere signifikant rolle i børnenes liv end fædrene, hvilket jeg vil uddybe yderligere i de næste to afsnit. Kvinderne beskriver ikke fædrene som dårlige forældre, men de betoner, at der er forskel på at være mor og far især når børnene er små. Ved at bruge ydre-indre-identifikation, i forhold til deres partner, identificerer kvinderne, hvad der skal til for at kunne hjemmepasse deres børn og dermed også, hvorfor det er dem, som er bedst egnet til det. Kvinderne finder på den måde mening i deres valg om hvorfor, det er dem og ikke deres partner, som hjemmepasser.

Faderskabet

I forbindelse med kvindernes identificering af sig selv, bruger kvinderne kategoriseringer af faren. I interviewene har det været tydeligt, at der har været en kønskomplementær opdeling i indretningen af hverdagslivet, hvor moren tager sig af børnene og fædrene arbejder. Men denne kønskomplementære opdeling findes også i selve forældreskabet, hvor mødre ser sig selv som den primære omsorgsperson i forhold til børnene. Dette har betydning for, hvorfor det er kvinderne som hjemmepasser, men også til at forstå kvindernes identitet som mødre. Gennem interviewene fik jeg en fornemmelse af, at kvinderne selv mener, at de er bedre til at varetage opgaven med at hjemmepasse end fædrene. Dette ser jeg gennem kvindernes kategorisering af fædre. Andrea beskriver blandt andet, hvordan hendes mand ikke har den samme tålmodighed, som hende, i forhold til børnene.

"Min mands tålmodighed er ikke på samme måde til børnene. Altså han er verdens bedste far og det er han bare. Han er rigtig glad, når han leger med dem. Men når han blive presset, så er han bedre til. Han vil gerne løse problemet, hvor jeg egentlig bare tænker, at vi skal rumme det" (Andrea).

Ligesom med Andreas mand, så udtrykker Klara også, at hendes mand ikke kan håndtere det pressede situationer med børnene. Samtidig så mener Klara også, at der rent biologisk er forskel på mænd og kvinder, hvortil kvinder har nemmere ved at overkomme presset situationer med børnene.

"Jeg vil slet ikke kunne det, siger han så. Det der med, at jeg vil slet ikke kunne magte det. Det der med, at man skulle holde hovedet kold, når man skulle ud af døren og det kan jeg da heller ikke altid. Jeg tror bare, at vi kan noget forskelligt sådan kønsmæssigt. Mændene er bare kodet til at køre ud af en vej og koncentrerer sig om en ting ad gangen, hvor kvinder de har helt fra. Ja helt

tilbage fra deres jæger tid, der har de bare skulle gøre flere ting på en gang. Jeg tror bare, at det er sådan vi er kodet" (Klara).

I interviewene kom det også til udtryk, at kvindernes forventninger til fædre i forhold til forældreskabet ikke er lige så høje som til deres eget forældreskab. Eksempelvis siger både Miriam og Pernille, at deres mand er meget karriereorienteret.

"Han er slet ikke typen overhovedet. For det første er han enorm rastløs, så han kan slet ikke kunne klare, at der skete så lidt. I hvert fald ham i hans hverdag. Og for det andet er han enormt karrieremenneske og lever virkelig for sit arbejde" (Pernille).

"Jeg tror, han mere har den der følelse af, at der skal være brug for ham. At det giver ham et boost og et selvværd" (Miriam).

Men som jeg tidligere har beskrevet, så har karriere også stor betydning for de interviewede kvinder, men at de, grundet deres børnesyn og forestillinger om moderskabet, har valgt at sætte dem selv til side for børnenes skyld. Her kan jeg se Hays begreb om intensive mothering, hvor der i kulturen er forskellige forventninger til mænd og kvinder. Det forventes, at kvinder uselvsk tager sig af børnene og mændene selvsk deltager på arbejdsmarkedet. De kulturelle forventninger til forældreskabet er således også kønskomplementær, hvortil kvinderne både af samfundet, men også af deres partner og af dem selv, ser sig som den primære omsorgsperson. Det bliver i den forstand mere legalt for mændene at have fokus på arbejde, og være ærlig omkring, at de hellere vil arbejde end at være hjemmegående. Noget som de interviewede kvinder også åbenlyst siger:

"Det er ikke fordi, han ikke vil. Det er bare altså ud af os to, så er han bare den som helst vil arbejde" (Sara).

Samtidig så synes kvinderne, at deres partner er en god far, selvom de har valgt at fokusere på karrieren fremfor børnene.

"Han er en rigtig god og sød far og han kan rigtig godt lide at være sammen med sine børn. "
(Ella).

"Hun er enorm glad for sin far og lige så snart han kommer hjem, så vil hun over i armene på ham. Og er meget knyttet til ham" (Pernille).

Klare oplever også, at hendes børn er tætte med deres far til trods for, at han arbejder rigtig meget.

"Han er enormt god til at tage børnene. Han har dem jo også nu her og altså har bare den bedste relation til de unger, som jeg synes er helt vanvittigt, han kan opnå, når han også arbejder, altså er meget væk" (Klara).

Her kan man tydeligt se, at kvinderne har forskellige forventninger og forestillinger til forældreskabet, alt efter om du er far eller mor. Kvinderne finder det selv helt utænkeligt, at de, som mødre, har samme tilgang til deres børn. De samme standarder er dog ikke gældende for fædrene, hvilket tydeliggør, at de interviewede kvinder mener, at mødre har et større ansvar for at sikre børnenes ve og vel end deres mænd. Det er derfor mere legalt for kvinderne at basere deres identitet på deres moderskab end mændene på deres faderskab og dermed også mere "naturligt" for kvinderne at hjemmepasse end mændene.

Moderskabet

Et essentielt element i at forstå de interviewede kvinders identitet, som hjemmepasser, er kvindernes identitet som mor. Hjemmepasserne forsøger at skabe mening i deres valg om at hjemmepasse, gennem deres forestilling om moderskabet herunder ideen om den gode mor. På tværs af interviewene har kvinderne en fælles forståelse, at barnet eller børnene er det vigtigste i deres liv.

"Det er jo det her, der er sådan den vigtigste opgave i livet " (Trine).

Deres børn kommer for deres eget ve og vel. Som Pernille sagde, da jeg spurgte, om hvorfor hun hjemmepasser og ikke arbejder:

"Det er vigtigere for mig, at give min datter en rigtig god start på livet" (Pernille).

Barnet bliver det vigtigste i deres liv. De finder mening i deres valg om at hjemmepasse, fordi de interviewede kvinder mener, at de gennem hjemmepasning, kan give barnet den bedste start på livet. Samtidig så ligger det implicit i kvindernes udsagn, at de er gode mødre, fordi de "ofre" sig selv ved, at de sætter barnet først. Dette ses blandt andet i hjemmepassernes kategorisering af andre kvinder, som bruger institutioner, hvor Ella og Pernille mener, at de må have dårlig samvittighed:

"Jeg bliver provokeret, når nogle siger til mig, at det er for børnenes skyld (at de går i institution). Men det er man jo nødt til at fortælle sig selv, fordi ellers får man det bare dårligt" (Ella).

"Eller også så kan jeg godt mærke at nogen gange, når jeg kommer med mine bemærkninger om, hvorfor jeg har valgt at gå hjemme, så kan jeg også mærke, at så tror jeg i hvert fald nogen gange, så at mine veninder, som går på arbejde og børnene er i institution, godt kan få lidt dårlig samvittighed over, at de ikke har valgt det samme. De siger noget for at forsvare dem selv. At de har sendt deres barn i institution or at blive socialiseret eks." (Pernille).

Eller også så mener de interviewede kvinder, at andre kvinder, som bruger institutioner, ikke lytter til børnene og deres egne følelser.

"At man ikke lytter til sig selv og ens egne børns behov" (Miriam).

Det er dog meget interessant, at kvinderne godt ved, at det ikke er socialt acceptabelt at "mom shame". De bruger flere gange udsagn som, at alle vil det bedste for deres børn og intet valg er rigtigt eller forkert.

"Altså vi vil jo alle sammen bare gøre det bedste for vores børn" (Ella).

"Og det er jo ikke fordi jeg føler det ene er rigtig og det andet er forkert på nogle måde" (Miriam).

De siger således aldrig direkte, at mødre med børn i institutioner er dårligere mødre end dem selv. Det eneste tidspunkt, hvor jeg oplevede, at en af kvinderne var meget direkte omkring andre mødre, var da jeg spurgte Trine, om hun oplevede, om der var høje forventninger til mødre, hvortil hun svare:

"Altså jeg synes simpelthen, at det er utroligt, at man ikke skal bruge mere tid på sine børn for at være en god forældre i manges øjne og at man ikke skal ofre mere. Men hvis man bare valgte alle sine egne ting fra i en rimelig kort periode it. hvor langt livet er, så kunne man også vælge at dedikere sig lidt til det der skete og voksede foran næsen på en" (Trine).

Trines udsagn understøtter denne her ide hjemmepassernes har omkring moderskabet, og moren som altopofrende i forhold til deres børn. Dette siger meget om deres identitet, da deres identitet som mor, på en måde, bliver en moralsk identitet i form af, at de moralsk har taget et bedre valg end andre kvinder, som benytter sig af institutioner. Dette er også en symbolsk grænse, hvor kvinderne gennem denne ydre-indre-identifikation finder mening med deres valg.

Jeg finder stor forklaringskraft i Hays begreb intensive mothering i forhold til at forstå og forklare moderskabet. Hays skriver, at kvinderne er underlagt *"contradictory cultural images of mothers who selflessly nurture their children and businessmen who selfishly compete in the paid labor force"* (Hays 1996: 23). I interviewene bliver det tydeligt, at kvinderne også er underlagt denne kulturelle forståelse, hvor de ser sig selv som den primære omsorgsperson, hvor kvinderne primært står for børnene, imens manden arbejder jævnt før afsnittet *Faderskabet*. Børnene er centrum for disse kvinder, hvilket medfører, at moderskabet, for disse kvinder, er følelsesmæssigt absorberende og meget arbejdskrævende. Ella, som hjemmepasser begge sine piger siger eksempelvis:

"Jeg synes, at der har været rigtig mange dejlige ting ved hjemmepasning, men jeg synes også, at det er ret hårdt. Ud fra et personligt synspunkt. Jeg har givet rigtig meget af mig selv i en del år nu"
(Ella).

Ella er ikke den eneste af de interviewede kvinder, som oplever, at det er hårdt og drænende for dem, at være den type mor, de er. De giver rigtig meget af sig selv i deres moderskab, og deres identitet som mor overskygger deres identitet som eksempelvis arbejdende, veninde osv.

"Jeg savner lidt, ja, at være andet end mor, for det er rigtig hårdt" (Andrea).

Samtidig så oplever kvinderne også, at deres tilgang til moderskabet i form af hjemmepasning, gør at de sætter højere krav til sig selv i forhold til, at de selv står med ansvaret for at udvikle og stimulere børnene. Her læner kvinderne sig op af ekspertbaseret viden, ligesom i Hays

undersøgelse, hvortil de får en mere professionaliseret tilgang til forældreskabet. Dette ser jeg blandt andet, når kvinderne fortæller om deres hverdag, men også om deres tanker i forhold til hvad børn har brug for. Her er det tydeligt, at kvinderne går meget op, at deres børn har mulighed for socialisering med andre børn.

"Mine børns socialisering er vildt vigtigt og jeg synes da heller ikke, at det ville være det rigtige, hvis vi bare var herhjemme og aldrig nogensinde så nogle andre børn. Jeg synes, det er rigtig vigtig, at vores børn kommer til at møde andre og at de lærer, de spilleregler der e,r og at de lære at begå sig og håndtere konflikter og få venner" (Ella).

Især Miriam, som er uddannet pædagog, påpeger dette, som en af hendes vigtigste opgaver i forhold til hjemmepasning.

"At hun indgår i fællesskaber, som har betydning or hende og hvor hun ligesom udvikler sig socialt" (Miriam).

Deres fokus på socialisering har stor betydning for deres måde at indrette deres hverdagsliv på. Her fylder de hverdagene med legegrupper, legepladsture, bondegårdsture osv. for at sikre, at børnene får mulighed for at øve sociale færdigheder og er en del af et fællesskab. I den forstand bliver hjemmepasserlivet et projekt, ja nærmest et arbejde. Kvinderne vil dog ikke selv sige, at hjemmepasning er et arbejde for dem. De ser det tværtimod som en forlængelse af moderskabet, da det er gennem hjemmepasning, de giver børnene den bedste start på livet. Moderskabet bliver for dem dog en del mere arbejdskrævende, men det er deres pligt som mor og det samme er de ofringer, som de laver for deres barns velbefindende. Deres valg og identitet som hjemmepasser bliver på den måde en direkte forlængelse af de forestillinger, de har om moderskabet.

Konklusion

Formålet med dette speciale har været at besvare min problemformulering:

Hvordan begrundes og forklarer hjemmepassere deres valg om at være hjemmegående i dagens samfund?

Fælles for de interviewede kvinder er, at det aldrig har været en del af planen at hjemmepasse og derfor er deres rejse som hjemmepasser fyldt med tvivl. Den tvivl er resultatet af flere forskellige dimensioner. En af dimensionerne findes i deres institutionskritik, hvor kvinderne især kritiserer kvaliteten af institutioner, hvor de dårlige normeringer fylder enormt meget hos dem. Kvinderne har en kollektiv identitet, hvor de har en fælles forståelse af et samfundsbedrag. De har inden de blev mødre, haft en forståelse og forventning om, at de kunne aflevere deres børn i gode institutioner og at det godt for børnene at have en institutionaliseret barndom. Da de selv bliver mødre, opdager de, at det børneliv, de havde forventet og som samfundets strukturer ligger op til, ikke stemmer overens med deres egne følelser. Deres kritik går på selve kvaliteten af udliciteringer af omsorgsarbejdet, men også i deres kritik af en institutionaliseret barndom. Kvinderne begrundes deres valg med, at kvaliteten i institutionerne er for dårlig, men også, at det ikke er i børnenes interesse at gå i institution, fordi de er adskilt fra deres primære omsorgspersoner, hvortil deres udvikling kan tage skade af, at de går institution. Denne kollektive identitet er bundet sammen af en fælles forståelse af, at man går imod strømmen ved at forholde sig kritisk overfor samfundet og især det børneliv, som anses som normalt og bedst for barnet.

Den anden dimension findes i deres kritik af arbejdssamfundet. Gennem deres liv, har kvinderne har haft fokus på resultater, en god uddannelse og på deres arbejdsliv. Da det så blev mødre skifter deres fokus og værdier, hvortil de ønsker frihed til at strukturere deres hverdag som de vil, hvor familielivet og børnene er i fokus. Hjemmepasning bliver for kvinderne et middel til at have tid med børnene, men også tid generelt i deres hverdagsliv.

Til at besvare problemformuleringen har jeg ligeledes valgt at arbejde med følgende underspørgsmål, som jeg ønsker at besvare.

Hvordan forstår og beskriver de hjemmegående mødre deres rolle og identitet som arbejdende i samfundet før, under og efter deres periode som hjemmepasser?

Inden kvinderne blev hjemmepassere, havde de fokus på deres karriere. Kvinderne har forskellige uddannelser, men de identificerer sig alle som akademiker og deres professionelle identitet er en stor del af dem. De havde en klar ide om, at deres værdi og identitet lå i deres uddannelse og bidrag til samfundet gennem deres arbejde. Inden de fik børn havde de en forventning om, at deres arbejde og familieliv sagtens kunne kombineres, hvor de enten arbejdede fuldtid eller deltid og hvor børnene var i institution. Alle kvinderne hjemmepassede deres børn, da interviewene blev foretaget og deres rolle og identitet som arbejdende har ændret sig med moderskabet. I processen op til valget har flere af kvinderne forsøgt at kombinere arbejdslivet med det familieliv, de ønsker og under hjemmepasningsperioden gør de sig ligeledes mange tanker om deres arbejdsliv. Men kvinderne oplever, at det er umuligt for dem at kombinere det familieliv de ønsker med et arbejde inden for deres felt. Samtidig så er hjemmepasning ambivalent for kvinderne, fordi de savner og mangler at bruge deres uddannelse. Moderskabet og hjemmepasning er en stor del af deres identitet, hvortil valget ikke kun er et spørgsmål om et forandret hverdagsliv, men også i deres identitet, fordi deres professionelle identitet pludselig forsvinder. Kvinderne accepterer dette som en konsekvens af deres valg, men samtidig er de også meget vokale omkring, at de gerne vil tilbage på arbejdsmarkedet. Deres identitet som arbejder er en stor del af dem og de finder stadig stor værdi i at bidrage økonomisk til samfundet, men kvinderne vil dog ikke gå på kompromis ift. deres familie. Kvinderne vil hellere gå på kompromis med deres professionelle identitet som akademiker end miste friheden til at leve et hverdagsliv med fokus på børnenes behov, hvortil kvinderne har en forventning om at skifte karrierespor og/eller blive selvstændig, når de er færdige med at hjemmepasse.

Hvilket syn har hjemmepasserne på moderskabet og hvilken betydning har det for deres identitet som hjemmepasser?

I kvindernes udsagn er det tydeligt, at moderskabet og dermed barnet er det vigtigste. Barnets behov står i centrum og deres hverdagsliv og valget om hjemmepasning er baseret på, hvad der bedst for barnet. Heri ligger også en bestemt moderskabsdiskurs, hvor den gode mor "ofrer" sig for barnet. Oftring er en stor del af kvindernes ide om moderskabet, hvor de både ofre sig økonomisk, professionel og psykisk i forbindelse med hjemmepasning. Hjemmepasning bliver for disse kvinder således et moralsk valg, som gør dem til en god mor.

Samtidig så er deres moderskab præget af deres identitet som akademiker, hvor de bruger forskning og evidensbaseret viden til at argumentere for deres valg og livstil, hvortil de har en professionaliseret tilgang til forældreskabet. Samtidig så har kvinderne forskellige forventninger til deres partner som forældre end dem selv. Kvinderne har en forståelse af "moren" som den primære omsorgsperson, som adskiller sig fra faren, fordi hun, som mor, skal ofre sig for at være en god mor. Dette er ikke nødvendigt for faren. Som forældre har de hver sine opgaver og hvor kvinden tager sig af den primære omsorg af børnene, så er det den gode fars job at sørge for den sekundære omsorg. Dette skaber et kønskomplementær forældreskab, hvor kvinderne tager sig af børnene og i mange tilfælde også hjemmet, hvorimod manden arbejder og sikrer familien økonomisk. Det er i denne forståelse af moderskabet af kvinderne finder mening i deres valg om at hjemmepasse, men også i deres identitet som hjemmepasser, da de om hjemmepasser er den bedste mor de kan være.

Hvilken påvirkning har gruppeidentifikation med andre hjemmepassere og hvordan oplever de, at blive set på af andre?

Selvom kvinderne forklarer og begrunder deres valg gennem flere dimensioner, så er deres valg fyldt med tvivl. Hjemmepasning er et normbrud i samfundet og deres identitet bliver påvirket af ydre magtfulde kategoriseringer, hvortil tvivl og usikkerhed er en stor del af deres identitet. Kvinderne oplever, at de bliver set som pylret mødre, der dømmes andre forældre, som bruger institutioner. Dette skaber en afstand til andre forældre, som ikke har samme overbevisning som dem selv. Omgivelserne kategorisering af disse kvinder har store konsekvenser for kvinderne, som følger sig meget ensomme i deres valg. Kvinderne oplever at både venner, familiemedlemmer og generelt andre forældre tager afstand fra dem og omvendt. Gennem analysen bliver det tydeligt, at gruppeidentifikation og kvindernes tilhørsforhold til andre hjemmepassere er essentielt for kvindernes velvære, tro på valget og dem selv, som mødre. Kvindernes omgang med andre hjemmepassere både fysisk og online giver en tilhørsfølelse, hvor de gennem gruppen får selvtillid og finder mening i deres valg og identitet som hjemmepasser.

Diskussion

Gennem dette speciale har jeg ofte diskuteret med mig selv om min beslutning om, at beskrive hjemmepasning som et valg. Jeg har taget udgangspunkt i de interviewede kvinders egen beskrivelse og oplevelse af hjemmepasning, hvor de ser det som et valg. Men især gennem analysen og mit videnskabsteoretiske udgangspunkt, er det blevet tydeligt, at emnet hjemmepasning ligger op til en diskussion om hvorvidt kvinderne selv vælger denne leveform eller om der er nogle kønsbaserede forventninger, som tvinger dem til det.

Uden at dette afsnit skal blive til en diskussion om hvorvidt vi mennesker er underlagt en determinisme eller om vi har en fri vilje, så ville det på baggrund af empirien være lige til at konkludere, at de interviewede kvinder ikke føler, de har andre valg end at hjemmepasse, hvis de skal kunne fungerer som et helt menneske. Men kvinderne, som beskrevet i analysen, ser hjemmepasning som deres eget valg og det er et valg, de er meget stolte af omend det ikke er et let valg uden konsekvenser. Og det er især i lyset af disse konsekvenser, at jeg ikke kan lade være med at undre mig. Er det virkelig et valg? I analysen blev det tydeligt, at forventninger til demsom mødre er markant anderledes end til fædrene og, at kvinders valg er mangelfuld ift. at få både karriere og børn. Det er især de manglende muligheder for at give børnene et anderledes børneliv, som skubber kvinderne til at tage valget om hjemmepasning. Deres oplevelse og forståelse af moderskabet harmonerer ikke med det arbejdssamfund vi lever i eller det institutionaliseret børneliv, som gør arbejdssamfundet muligt. Kvindernes identitet og valg er så bundet i deres børn og deres vel og vel, at kvinderne er villige til at "ofre" dem selv og deres karrieremuligheder.

I forbindelse med regeringens udspil *Danmark Kan Mere*, hvor regeringen har sat det som mål, at flere skal arbejde 37 timer om ugen (fm.dk), er denne problemstilling blevet mere aktuelt end nogensinde. Hvor meget et valg giver man familier og især kvinder, som ofte er den som tager en for holdet, når det kommer til børn, hvis arbejdsmarkedet insisterer på at være ufleksibel, og ikke tage hensyn til de forskellige livsfaser og identiteter. Og hvis det er valg, hvor efterlader det så de kvinder, som økonomisk er usikre nu, men også når de skal på pension? Hvorvidt det er et reelt valg eller ej er stadig til diskussion, men mit speciale tydeliggør, at der stadig er lang vej før kvinder og mænd er lige, når det kommer til børn og karriere.

Litteraturliste

- Antoft, R., & Salomonsen, H.H. (2012). Det kvalitative casestudium - introduktion til en forskningsstrategi s. 29-57 i Antoft, R., Hviid Jakobsen, M., Jørgensen, A., & Kristiansen, S. (red). *Håndværk & Horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Syddansk Universitetsforlag.
- Birkler, J. (2005). *Videnskabsteori*. Munksgaard. S. 93-116.
- Westervelt, A. (2018). *Forget having it all. How America Messed up motherhood and how to fix it*. Seal Press. 20-22.
- Borchorst, A. (2011). Køn, småbørnsomsorg og forsørgelse i europæiske velfærdsstater i Møller, H. I., & Larsen, E. J. (Red) *Socialpolitik*. S. 141-166. Hans Reitzels Forlag. 3. Udgave.
- Beck, U., & Bech-Gernsheim, E. (1995). All for love of a child i *The Normal Chaos Of Love* s. 102-139. Polity Press.
- Durkheim, E. (2014). *The Division of Labor in Society*. Free press. S. 57-59.
- Gadamer, Hans-George (2007). *Sandhed og Metode – Grundtræk af en filosofisk hermeneutik*. Århus: Academica. 2. udgave, 1. oplag.
- Giddens, A. (1984). *The Construction of society. Outline of the theory of structuration*. University Of California Press. S. 25-28.
- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2012). *Civiliserende institutioner - Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus Universitetsforlag. S. 1-40
- Hays, S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. Yale University Press S.1-24.
- Layder, D. (1998). *Sociological Practice - Linking theory and social research*. SAGA Publications Ltd. S. 52-54.
- Jenkins, R. (2006). *Social Identitet*. Hans Reitzels Forlag. 1. udgave, 3. oplag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag. S. 238-263

Oakley, A. (2019). *The Sociology of Housework*. Policy Press University of Bristol. S. 174-189.

Petersen, A. (2016). *Præsentationssamfundet*. Hans Reitzels Forlag s. 51-102.

Stone, P. (2008). *Opting Out? Why Women Really Quit Careers and Head Home*. University Of California Press. s. 1-23.

Widerberg, K. (1992). "Teoretisk verktøyskasse – angrepsmåter og metoder". I Taksdal, Arnhild & Karin Wiederberg (1992) (red.): *Forståelser av kjønn i samfunnsvitenskapenes fag og kvinneforskning*. Oslo: Ad Notam Gyldendal A/S. S. 60-64.

Williams, J. (2001) "Unbending Gender. Why family and work conflict and what to do about it. Oxford University Press. s. 1-3.

Afhandlinger

Bäck-Wiklund, M. (2001). *Senmodernt familjeliv och föräldraskap*. Aalborg Universitet.

Madsen, R. T., (2019). *Hjemmepasning i præstations- og arbejdssfund. En undersøgelse af anerkendelsesbetingelser og idenitetsudvikling*. Aalborg Universitet.

Tidsskrifter/Artikler

Aarseth, H. (2014). Finanskapitalismens kjønnsromantikk: Næringslivselitens Kjønnskomplementære familiekultur. *Tidsskrift for kjønnsforskning* , 38, (3–4) s. 203–218

Ellingsæter, A L. (2005). De nye mødrene og remoralisering av moderskarpet. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 2005, (4), s. 373- 383.

Prieur, P. (2002). Frithet til å forme seg selv?. *Kontur*, Vol.3, (6) s. 10

Pedersen, L. & Holt, H. (2020). Strukturelle rammer eller forventninger til de to køn? Hvad er afgørende for arbejdsliv/familielivsbalancen?. *Samfundsøkonomen*, 2020, (1) s. 26-30.

Internet dokumenter

Cevea (2015). *Den kønsopdelte arbejdsmarked*. Lokaliseret d. 14 februar 2021.

https://dsr.dk/sites/default/files/24/det_koensopdelte_arbejdsmarked_cevea002.pdf

OECD (2019). *Economic Surveys Denmark*. Lokaliseret d. 9 maj 2021.

<https://www.oecd.org/economy/surveys/Denmark-2019-OECD-economic-survey-overview.pdf>

Rockwoolfonden (2021). *Ægteskabs- og uddannelsesmønster blandt unge med indvandrerbaggrund*. Lokaliseret d. 1 juni 2021.

https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2021/03/RFF-Arbejdspapir-59_Ægteskabs-og-uddannelsesmønster-blandt-unge-med-indvandrerbaggrund.pdf

Hjemmesider

Danmarks Statistik. Lønmodtagere. Besøgt d. 7 maj 2021.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2019/2019-02-15-fakta-om-arbejdsmarked>

Danmark Statistik. Hjemmepasser. Besøgt d. 17 januar 2021.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2012/2012-03-06-kvindedag>

Danmarks Statistik 1. Ligestilling. Besøgt d. 20 april 2021.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/levevilkaar/ligestilling/ligestillingswebsite#2>

Danmarks Statistik 2. Sunde børn. Besøgt d. 17 januar 2021.

<https://www.sst.dk/->

[/media/Udgivelser/2019/SundeBoern_2019.ashx?la=da&hash=EAB7211516335A1AEA1CF33EBF4E80435C9971C6](https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/SundeBoern_2019.ashx?la=da&hash=EAB7211516335A1AEA1CF33EBF4E80435C9971C6)

Danmarks Statistik 3. Sygedage. Besøgt d. 25 april 2021.

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=32036>

Finansministeriet. Besøgt d. 10 september 2021.

<https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/september/danmark-kan-mere-i/>

Hjemmepasser.dk Besøgt d. 17 Januar 2021.

<https://hjemmegaaende.wixsite.com/hjemmegaaende/bio>

www.information.dk Den naturlige fødsel fortrænges i effektivitetskrav, spareiver og frygt.

Besøgt. d. 17 januar 2021.

<https://www.information.dk/debat/2017/10/naturlige-foedsel-fortraenges-effektivitetskrav-spareiver-frygt>

www.kl.dk. Danske mødre har verdensrekord i job. Besøgt d. 7 maj 2021.

<https://www.kl.dk/nyheder/momentum/2009-2017/2016/danske-moedre-har-verdensrekord-i-job/>

www.kvinfo.dk. Hele familien trives bedre når far er på banen. Besøgt. d. 17 januar 2021.

<https://kvinfo.dk/hele-familien-trives-bedre-naar-far-er-paa-banen/>

www.boernogunge.dk. Vuggestuedebat. Ole Henrik Hansen: Jeg var en elefant i en glasbutik.

Besøgt. d. 17 januar 2021.

<http://www.boernogunge.dk/internet/boernogunge.nsf/0/B28A3EA06FB23603C1257B6A00434E42?opendocument>

www.tv2ostjylland.dk. Besøgt d. 17 januar 2021.

<https://www.tv2ostjylland.dk/skanderborg/mathilde-vil-passe-sin-son-hjemme-nu-kan-hun-snart-fa-penge-det>

Berlingske.dk Besøgt d. 25 januar 2021.

<https://www.berlingske.dk/kultur/alene-den-seneste-uge-har-jeg-noteret-seks-kvinder-i-mit-netvaerk-som-har>

Politiken.dk Besøgt d. 25 Januar 2021.

<https://politiken.dk/debat/klummer/art6395076/Det-er-de-hjemmepasser-ovre-middelklasse-kvinder-som-har-brug-for-et-ghettoudspil>

Hjemmeunger.dk Besøgt d. 25 Januar 2021.

http://hjemmeunger.dk/en-skinger-debat/?doing_wp_cron=1611580661.8461220264434814453125

dr.dk Tilskud til hjemmepasning. Besøgt d. 20 april 2021.

<https://www.dr.dk/ligetil/indland/halvdelen-af-kommunerne-giver-tilskud-til-hjemmepasning>

Børneogundervisningsministeriet.dk. Besøgt d. 20 april 2021.

<https://www.uvm.dk/dagtilbud/typer-af-tilbud/pasning-af-egne-boern>

.